

PLC

Programmable Logic Controller

- ✓ sterowanie logiczne
- ✓ sterowanie sekwencyjne

Producenci m.in.:

Simens

Simatic: S5,S7

General Electric-Fanuc

GE Fanuc 90: Micro, 30, 70; VersaMax

Rockwell Automation

MicroLogix 1000, SLC-500, PLC-5

(Allen-Bradley)

Omron

OMRON: CPM1, CQM1, C500, C2000

Schneider Electric

TSX: Nano, Micro, Premium; Quantum

Mitsubishi

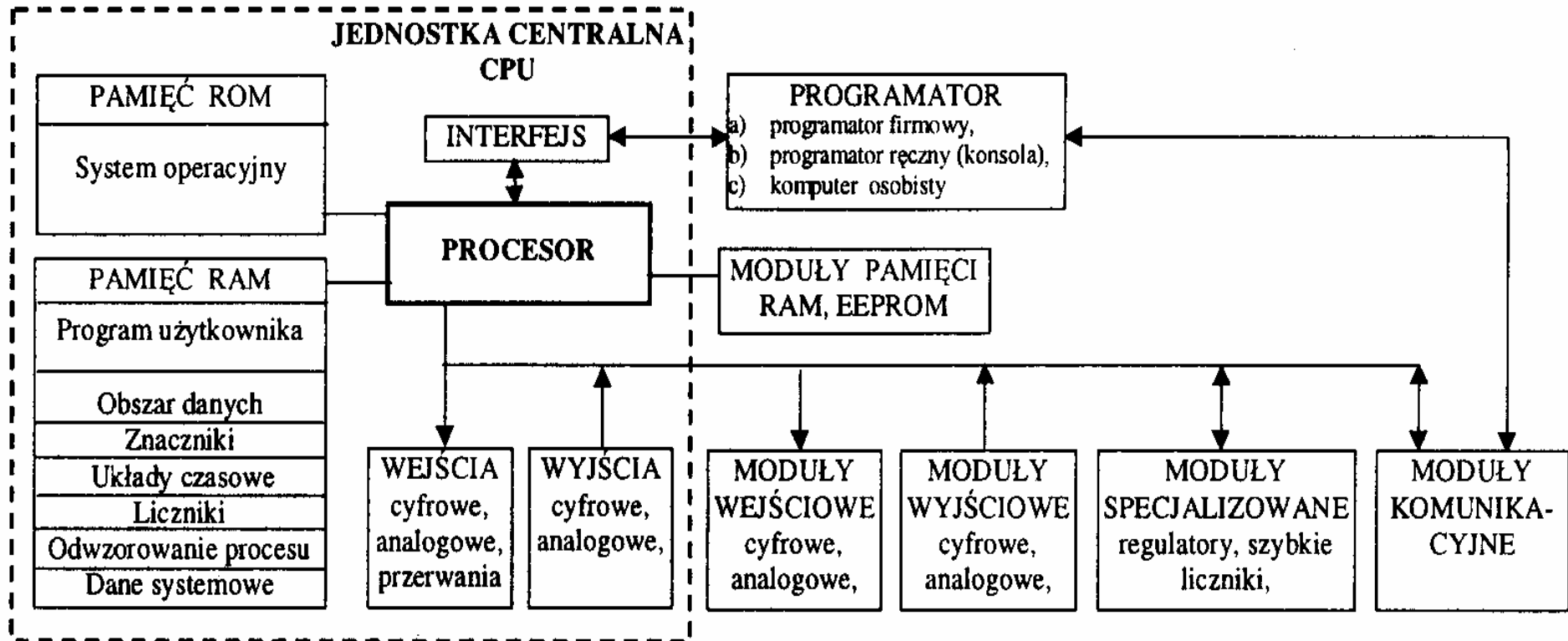
SAIA-Burgess Electronics

SAIA: PCD 1, PCD 2, PCD 4, PCD 6

Advantech

ADAM 5000

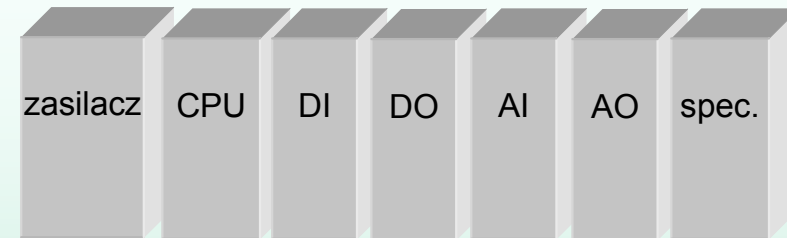
Struktura sprzętowa

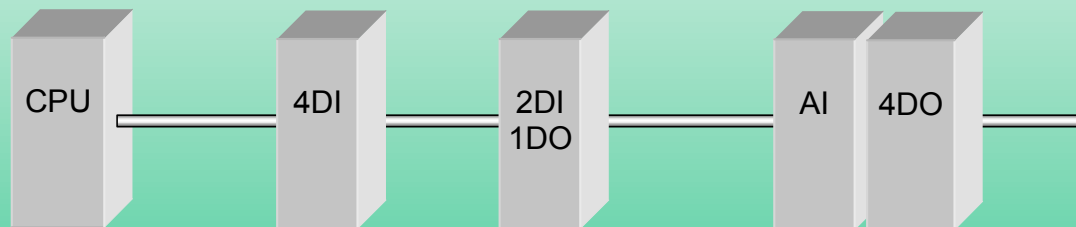
Budowa

sterownik kompaktowy
(compact)

sterownik modułowy
(modular)

sterownik rozproszony
(distributed)

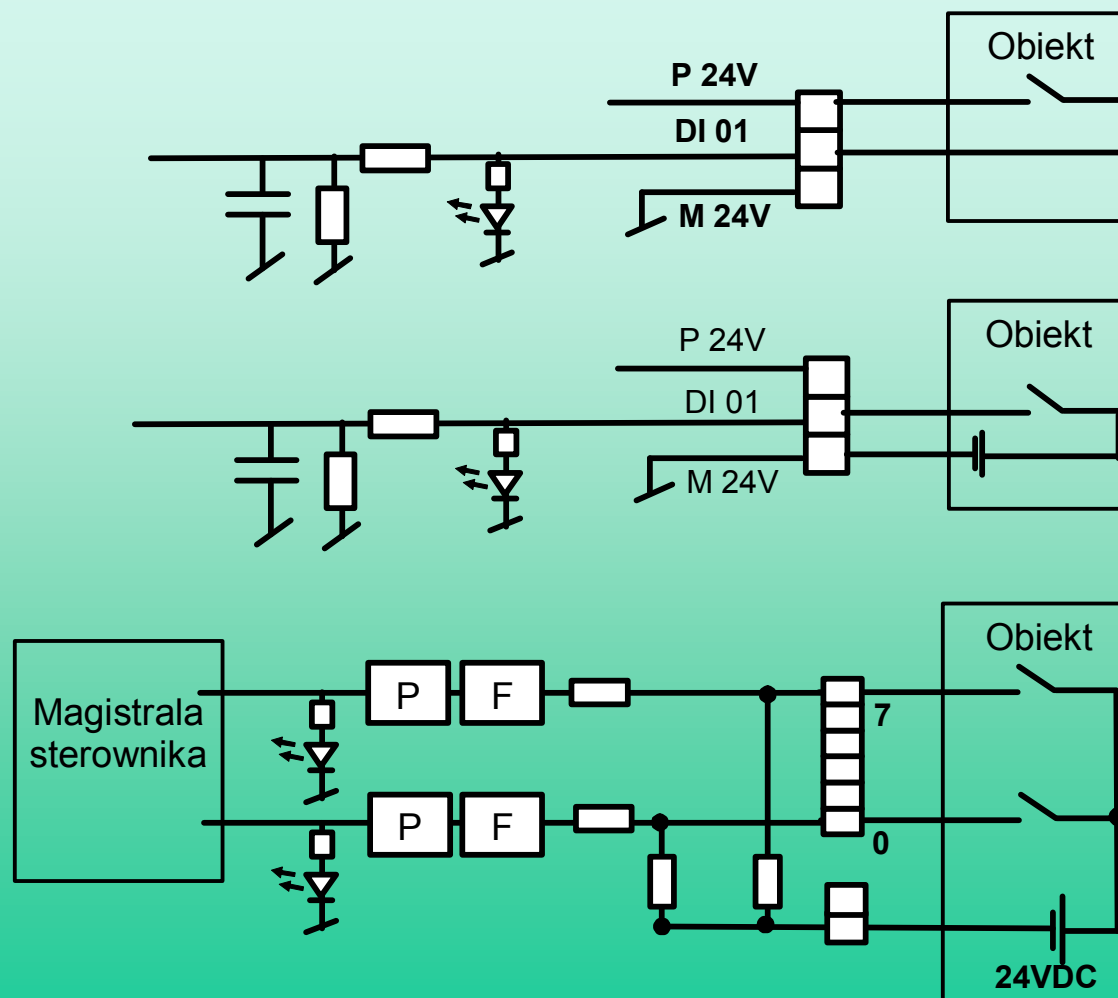
Moduły DI

5/12/24 VDC / 110-240 VAC

logika + / -

separacja galwaniczna

filtry wejściowe

Moduły DO

tranzystorowe

10..32 VDC

z/bez separacji

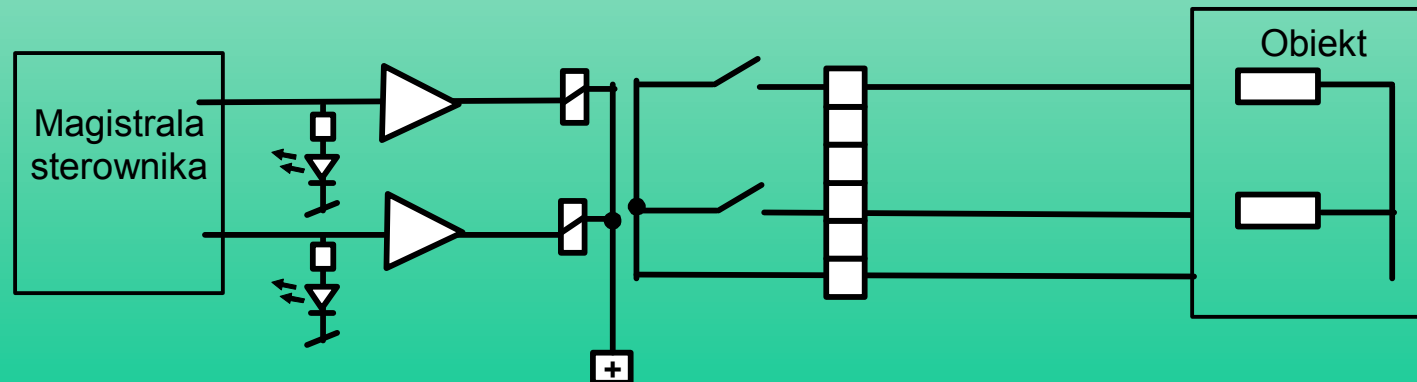
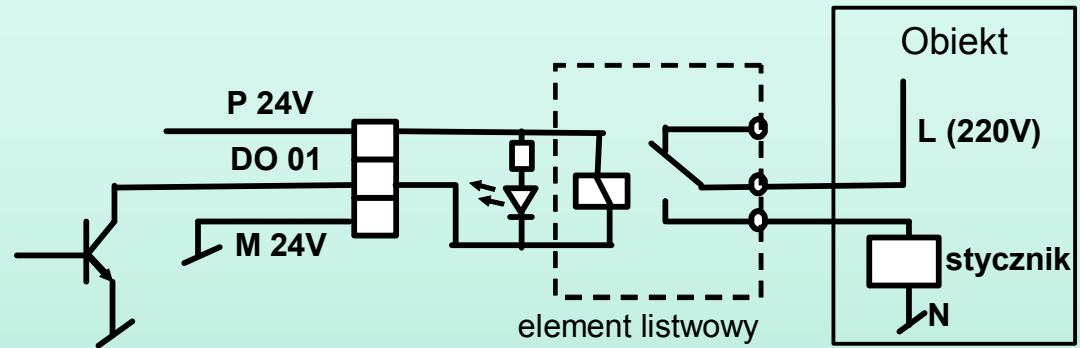
przełącznikowe

separacja galwaniczna

VAC / VDC

z/bez wspólnego zacisku

z/bez zabezpieczenia styków

Moduły AI

napięciowe / prądowe
dokładność (ilość bitów)
multiplexer przetwornika
szybkość

Moduły AO

obciążalność
zabezpieczenie wy

Moduły specjalne

szybkie liczniki
PID
procesor komunikacyjny
...

TYP	Moduły wejść/wyjść dyskretnych	...	/IO
PCD2.E110	8 DI (24 VDC, pos/neg, 8 ms, bez separacji)	70	8.8
PCD2.E160	16 DI (24 VDC, pos/neg, 8 ms, bez separacji)	150	9.4
PCD2.E610	8 DI (24 VDC, pos/neg, 8 ms, z separacją)	90	11.3
PCD2.E500	6 DI (110..240 VAC, z separacją)	125	20.8
PCD2.A200	4 DO (250 VAC, 2 A, przekaźnikowe)	115	28.8
PCD2.A250	8 DO (250 VAC, 2 A, przekaźnikowe)	155	19.4
PCD2.A400	8 DO (24 VDC, 0.5 A, tranzystorowe)	90	11.3
PCD2.B100	2 DI (24 VDC), 2 DO (24 VDC, 0.5 A), 4 DI/DO dowolne	110	13.8
	Moduły wejść/wyjść analogowych		
PCD2.W100	4 AI , napięciowe (0÷10VDC / ±10VDC) 12 bit	445	111
PCD2.W105	4 AI , prądowe (0÷20 mA / 4÷20 mA) 12 bit	445	111
PCD2.W110	4 AI , Pt-100, 12 bit	530	132
PCD2.W200	8 AI , napięciowe (0÷10VDC) 10 bit	270	34
PCD2.W210	8 AI , prądowe (0÷20 mA / 4÷20 mA) 10 bit	270	34
PCD2.W400	4 AO , napięciowe (0÷10 VDC) 8 bit	250	63
PCD2.W410	4 AO , uniwersalne (0÷10 VDC / 4÷20 mA) 8 bit	310	78
PCD2.W500	2 AI (0÷10VDC / ±10VDC), 2 AO (0÷10VDC / ±10 VDC)	685	171

PCD1/PCD2 SAIA

TYP	Moduły wejść/wyjść dyskretnych	...	/IO
IC300DIM210	8 DI (12/24 VDC, pos/neg)	336	42
IC300DQM201	8 DO (5/12/24 VDC, 0.5 A, neg)	359	42
IC300DQM202	8 DO (250 VAC, 4 A)	485	60
IC300DIQ611	8 DI (12/24 VDC, pos/neg), 8 DO (5/12/24 VDC, 0.5 A, neg)	431	27
IC300DIQ616	8 DI (12/24 VDC, pos/neg), 8 DO (5/12/24 VDC, 0.5 A, pos)	431	27
IC300DIQ624	8 DI (120 VAC), 8 DO (80-250 VAC, 0.3 A)	493	31
IC300DIQ612	8 DI (12/24 VDC, pos/neg), 6 DO (250 VAC, 4 A)	515	37
	Moduły wejść/wyjść analogowych		
IC300ADC110	4 AI, napięciowe (0÷5VDC / ±5VDC / 0÷10VDC / ±10VDC)	508	127
IC300ADC120	4 AI, prądowe (0÷20 mA / 4÷20 mA)	508	127
IC300RTD100	4 AI, RTD (Pt-100, Pt-200, Pt-500, Pt-1000)	752	188
IC300ADC010	2 AI, napięciowe (0÷5 VDC / ±5VDC / 0÷10VDC / ±10VDC)	440	220
IC300ADC020	2 AI, prądowe (0÷20 mA, 4÷20 mA)	440	220
IC300RTD000	2 AI, RTD (Pt-100, Pt-200, Pt-500, Pt-1000)	647	324
IC300DAC101	4 AO, napięciowe (±10 VDC)	752	188
IC300DAC102	4 AO, prądowe (4÷20 mA)	752	188
IC300DAC001	2 AO, napięciowe (±10 VDC)	636	318
IC300DAC002	2 AO, prądowe (4÷20 mA)	636	318
IC300MIX111	2 AI, napięciowe (±10VDC), 2 AO, napięciowe (±10 VDC)	799	199
IC300MIX122	2 AI, prądowe (4÷20 mA), 2 AO, prądowe (4÷20 mA)	799	199

OCS GeFanuc

Norma IEC 1131 "Programmable Controllers"

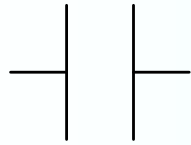
1. Definicje pojęć
2. Wymogi elektryczne, mechaniczne i funkcyjne
3. Ujednolicenie języków
4. Przewodnik dla projektantów
5. Opis komunikacji

Zmienne: **I** (wejście), **Q** (wyjście), **M** (pamięć)

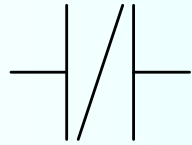
X (bit), **B** (bajt), **W** (słowo), **D** (2x słowo), **L** (4x słowo)

np.: %I1.1   %IW1.2

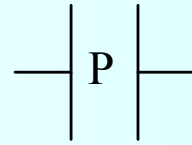
Operacje podstawowe

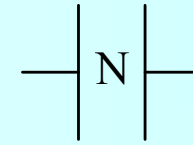
Styki zwarte
(normalnie otwarte)

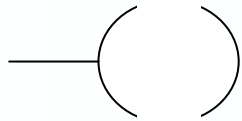
Styki rozwierne
(normalnie zamknięte)

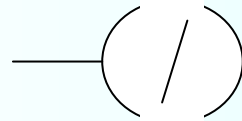
Styki reagujące na
narastające zbcze

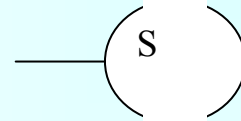
Styki reagujące na
opadające zbcze

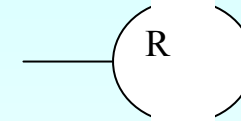
Cewka
standardowa

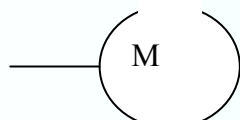
Cewka
negująca

Cewka
ustawiająca

Cewka
resetująca

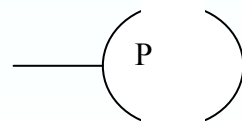
Cewka
z zapamiętaniem stanu

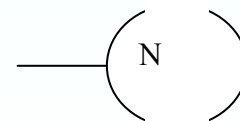
Cewka ustawiająca
z zapamiętaniem stanu

Cewka resetująca
z zapamiętaniem stanu

Cewka reagująca
na narastające zbcze

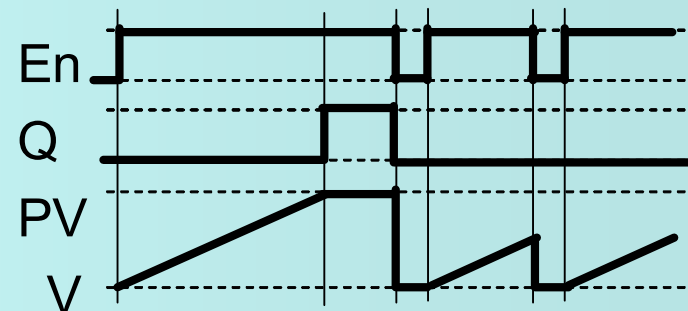
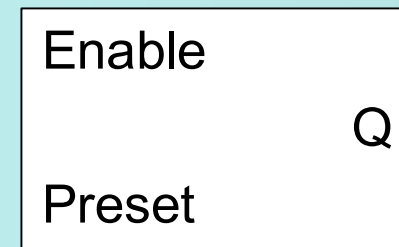
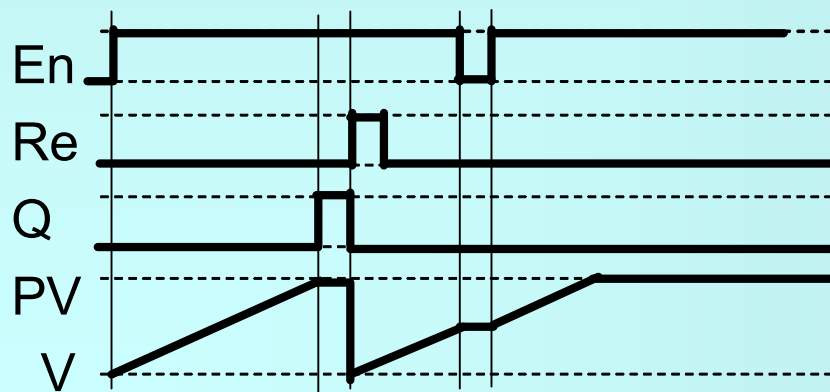
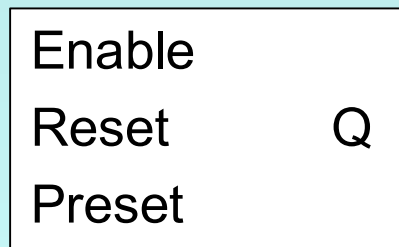
Cewka reagująca
na opadające zbcze

Układy czasowe

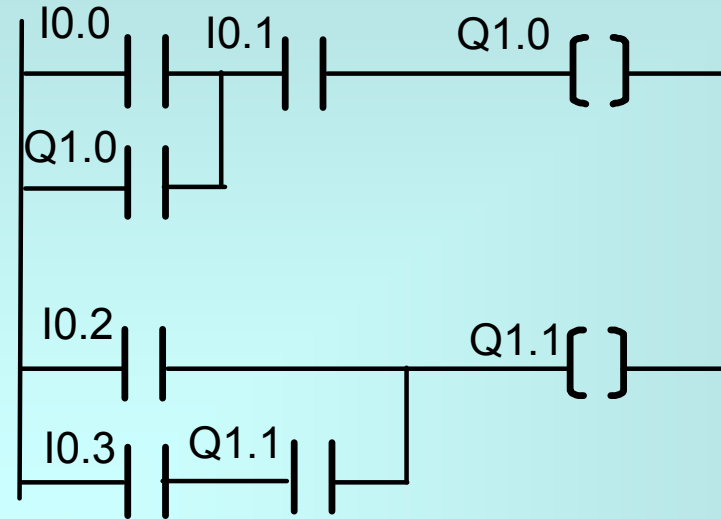
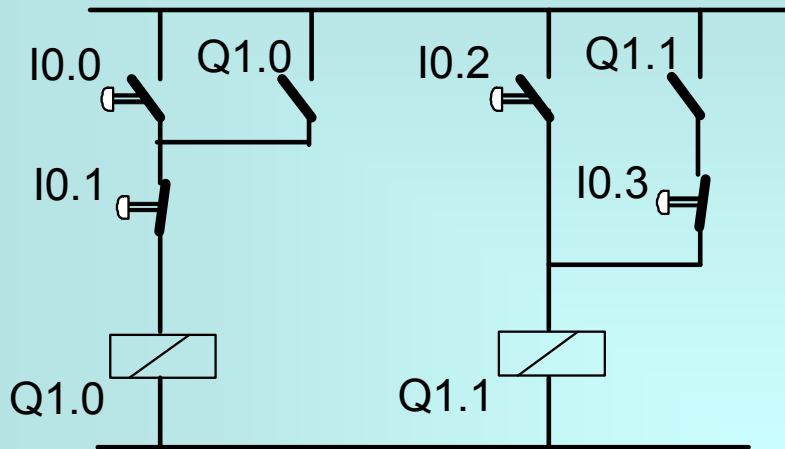
opóźnienie czasowe, generowanie zadanego przebiegu, odmierzanie czasu

Układy licznikowe

licznik zdarzeń, dzielnik częstotliwości

PLC a układy przekaźników

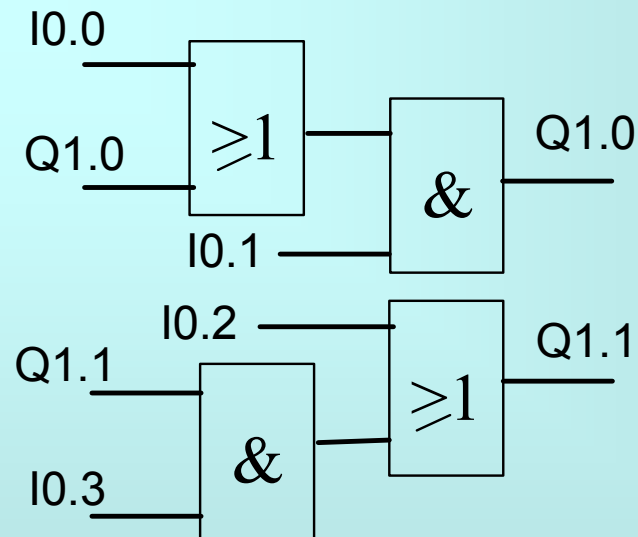
OMRON:

LD 0.0
OR 1.0
AND 0.1
OUT 1.0

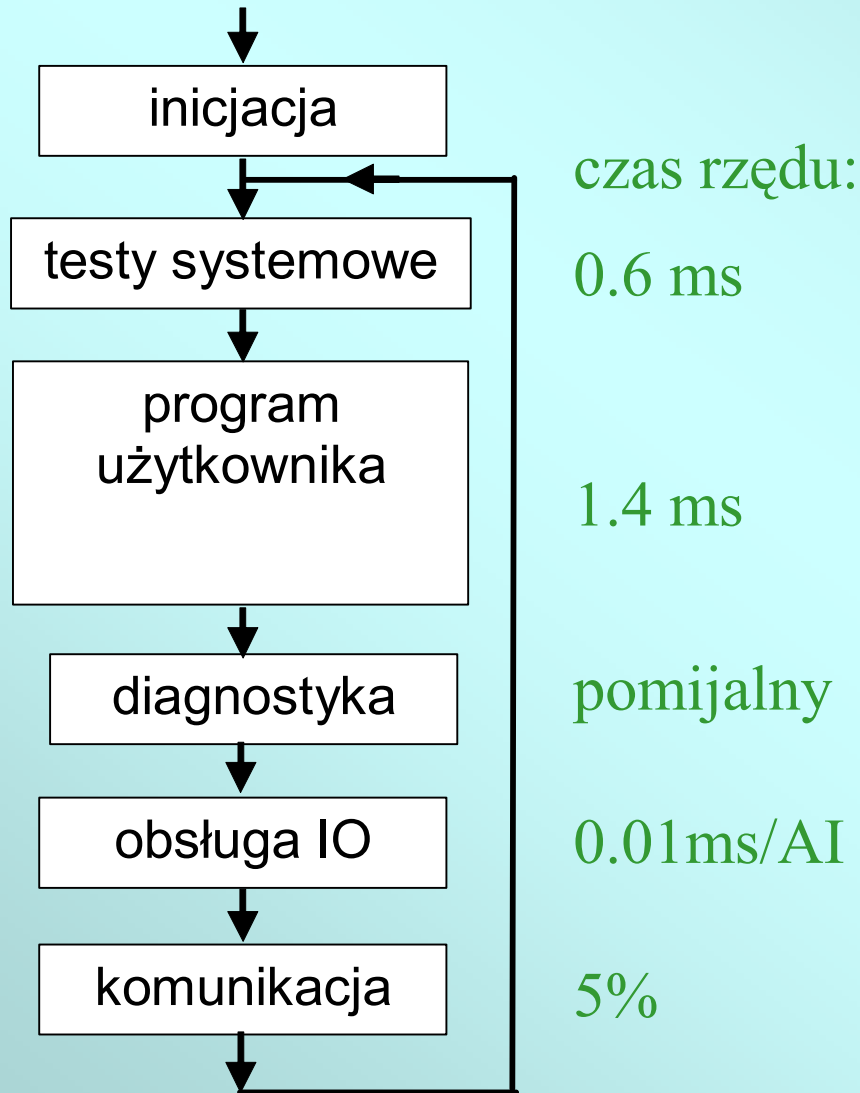
LD 0.2
LD 1.1
AND 0.3
OR LD
OUT 1.1

SIEMENS:

:A(
:O I0.0
:O Q1.0
:)
:A(I0.1
:= Q1.0
:A I0.2
:O
:A Q1.1
:A I0.3
:= Q1.1

Pętla programowa – cykl pracy

Przykład:

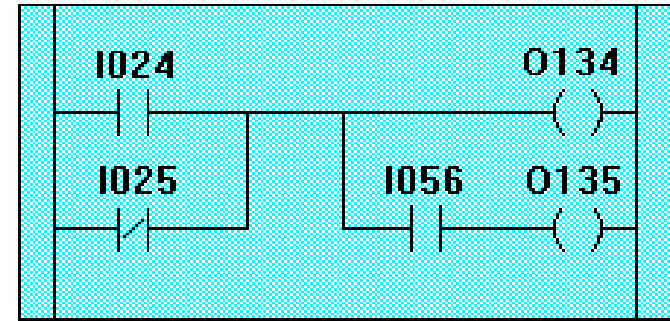
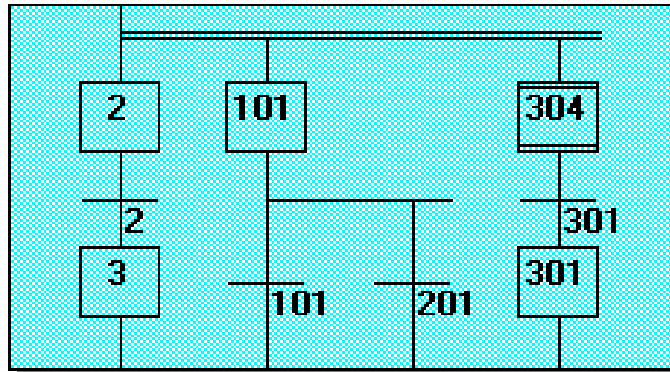
czas reakcji na zdarzenie

- 8 ms opóźnienia sygnału we
- 1 ms ustawienia systemowe
- 14 ms program użytkownika
- 10 ms opóźnienie sygnału wy

Σ 33 ms

lub 48 ms (+1 cykl)

Języki programowania sterowników

SFC Sequential Function Chart

LD Ladder Diagram

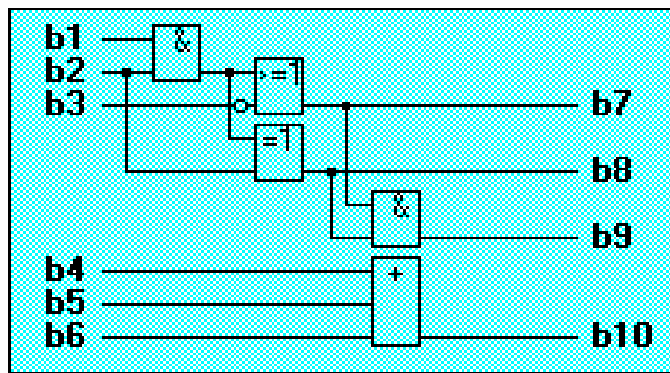
ST Structured Text

IL Instruction List

FBD Function Block Diagram

```

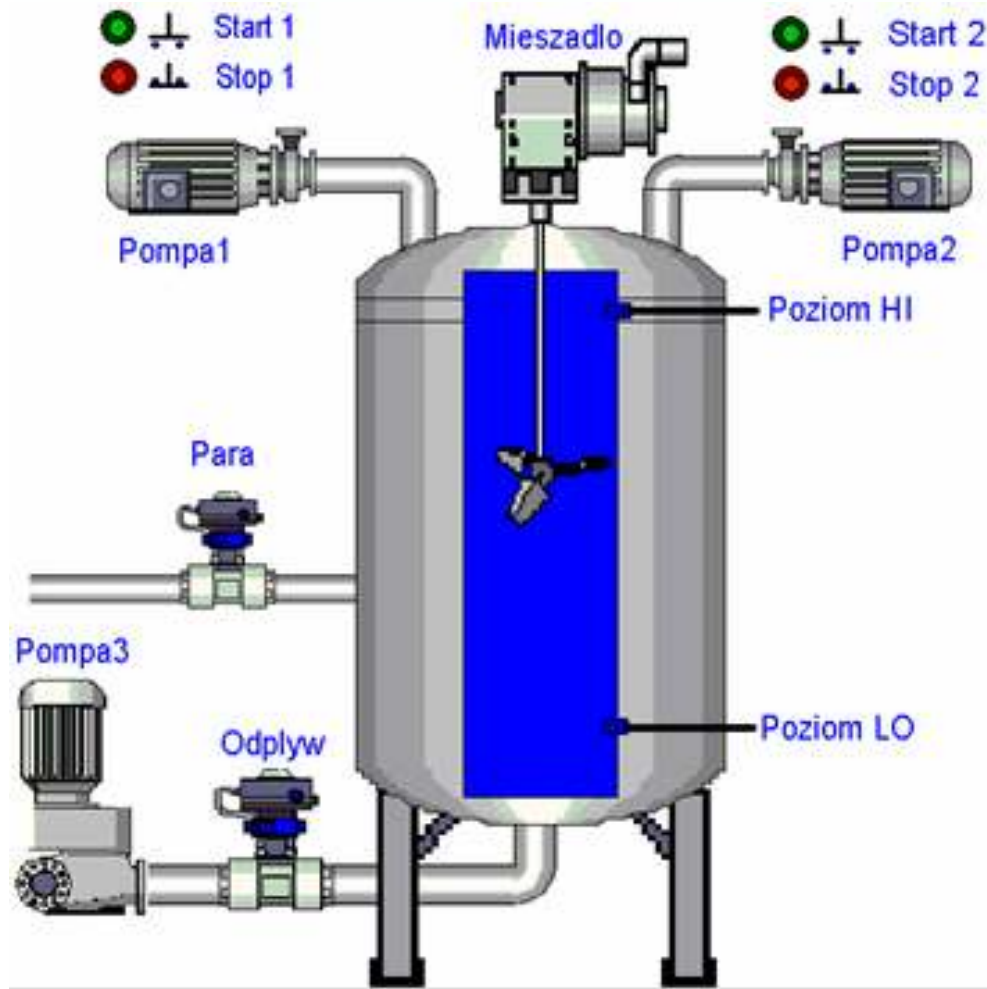
if (level <= level_max)
then
  out_valve := false;
  m_vlv := (vlv23 + dbh18) / 2;
else
  alarm_level := true;
end_if;
    
```


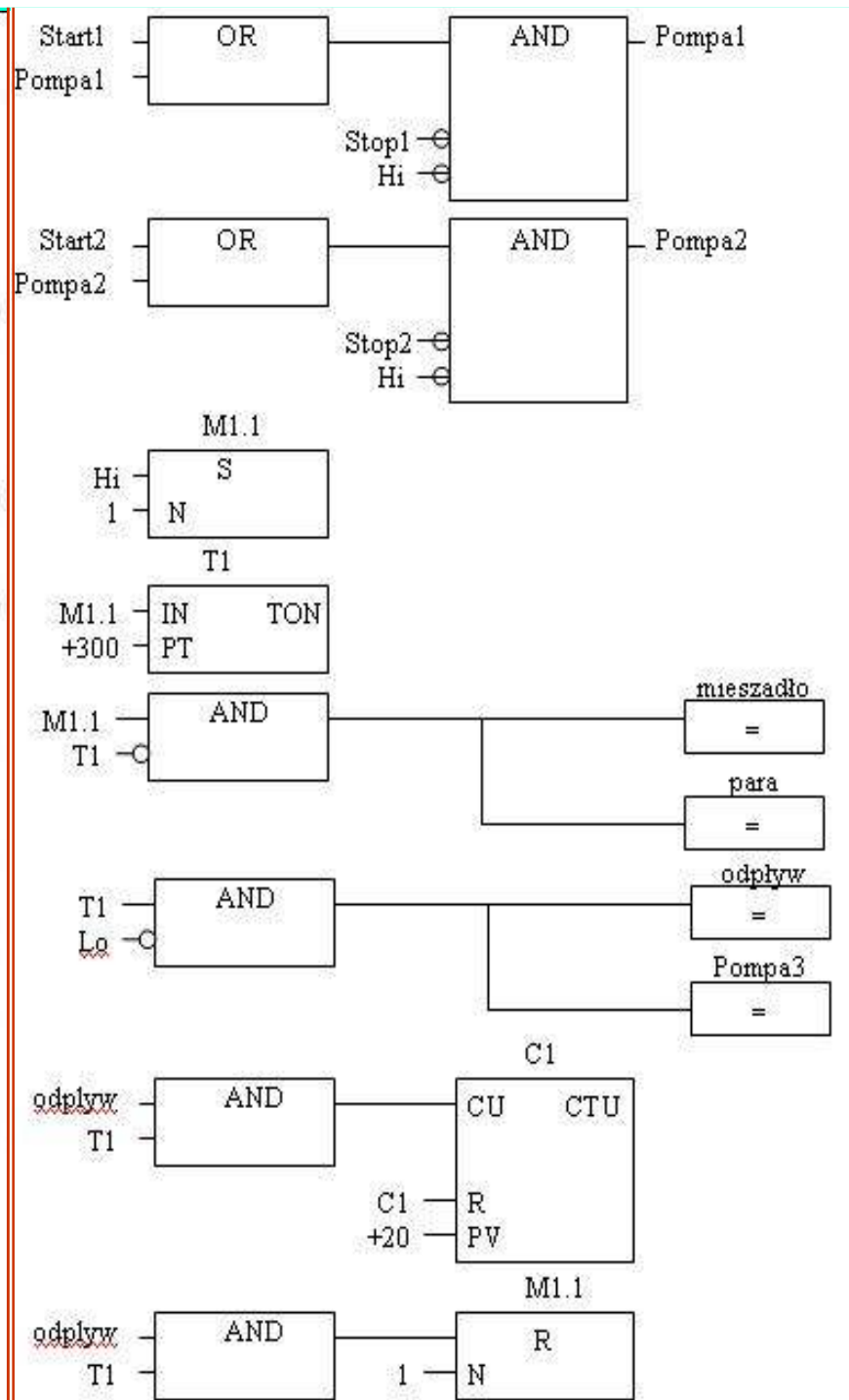
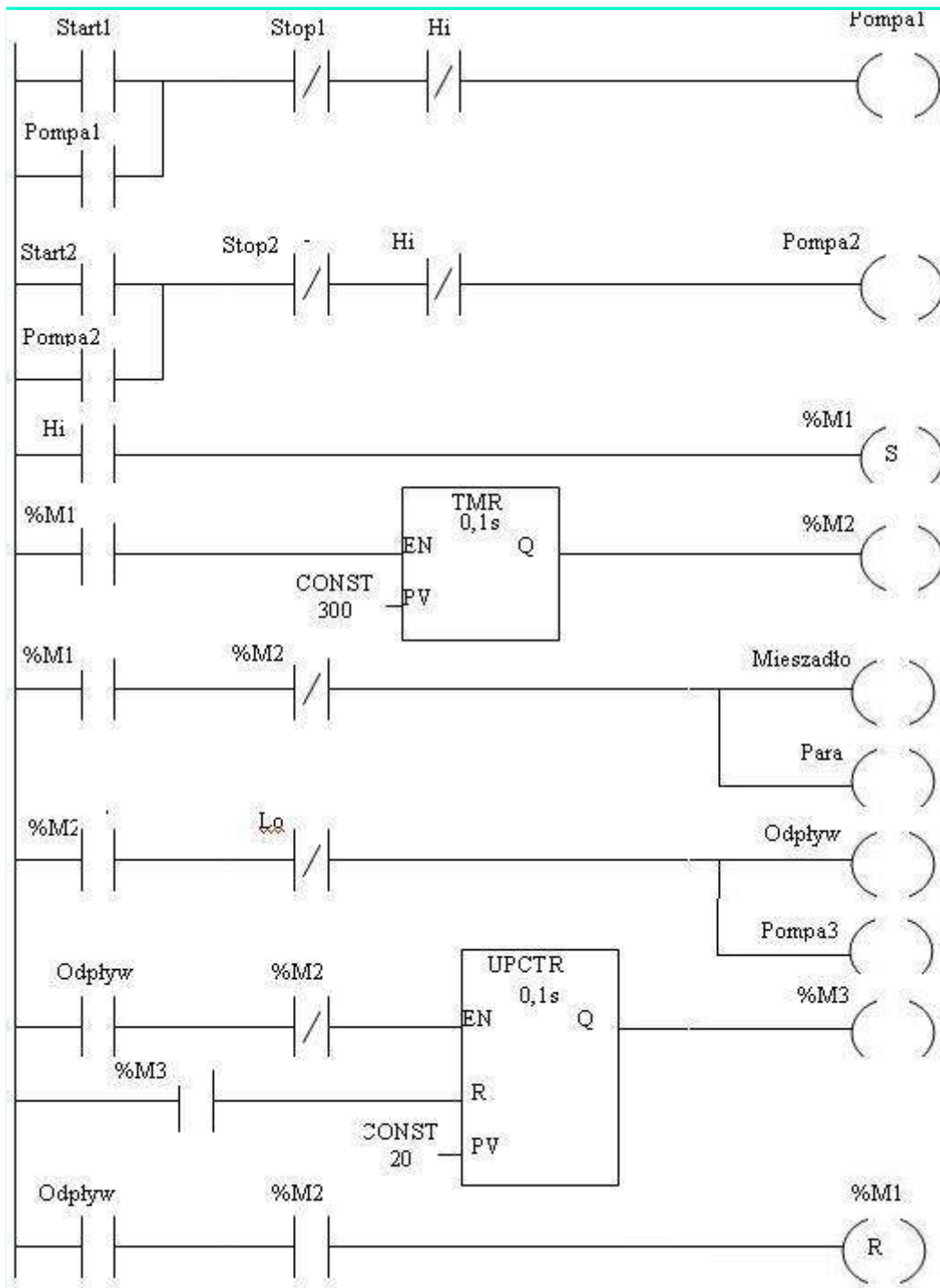
```

start_cmd: LD    bi101
            ADD   10
mul_op:    MUL(  i_bcmd
            SUB   bo100
            )
            ST    bcmd
            JMPNC mul_op
    
```

Przykład

- napęłnić (*HI, pompa1, pompa2*)
- mieszać 30 s (*mieszadło*)
- podgrzewać (z. *para*)
- opróżnić (*LO, z.odpływ, pompa 3*)

NETWORK 1

```
LD "start1"  
O "pompa1"  
AN "stop1"  
AN "hi"  
= "pompa1"
```

NETWORK 2

```
LD "start2"  
O "pompa2"  
AN "stop2"  
AN "hi"  
= "pompa2"
```

NETWORK 3

```
LD "hi"  
S M1.1, 1
```

NETWORK 4

```
LD M1.1  
TON T1, +300
```

NETWORK 5

```
LD M1.1  
AN T1  
= "mieszadlo"  
= "para"
```

NETWORK 6

```
LD T1  
AN "lo"  
= "odplyw"  
= "pompa3"
```

NETWORK 7

```
LD "odplyw"  
A T1  
LD C1  
CTU C1, +20
```

NETWORK 8

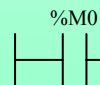
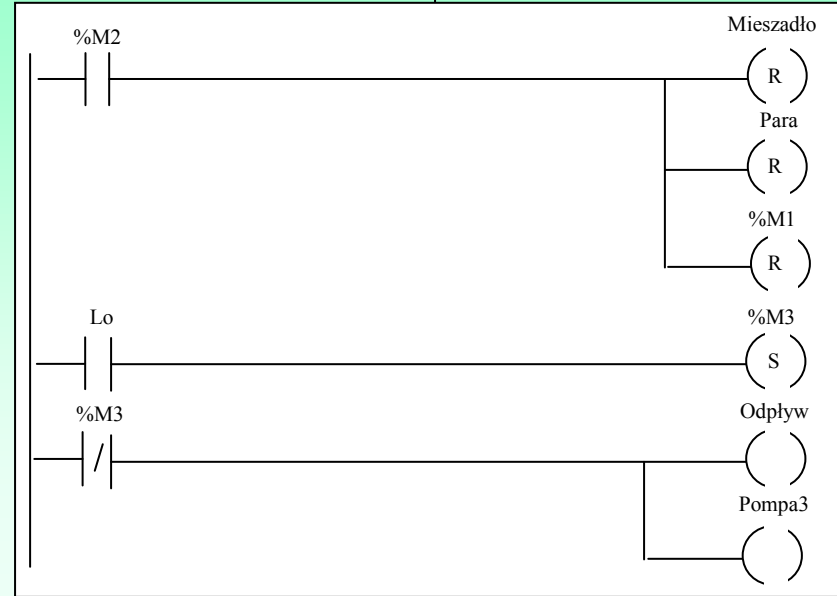
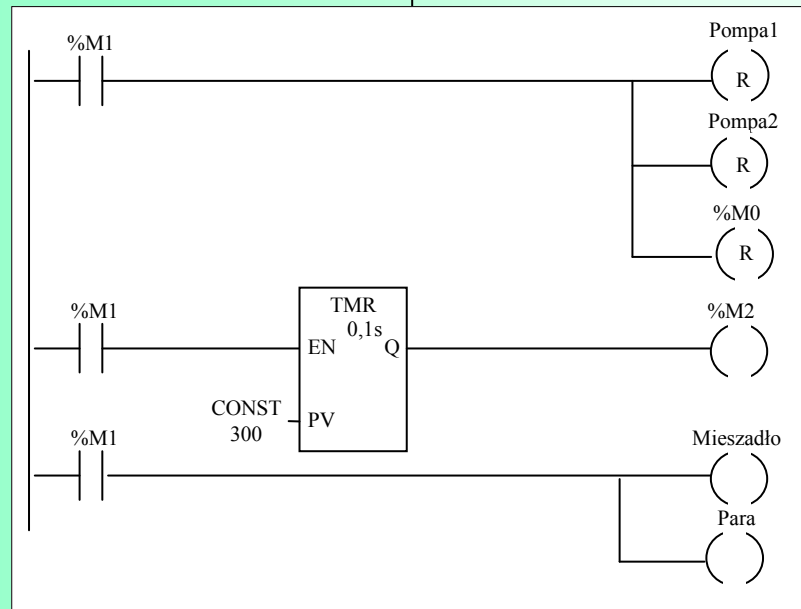
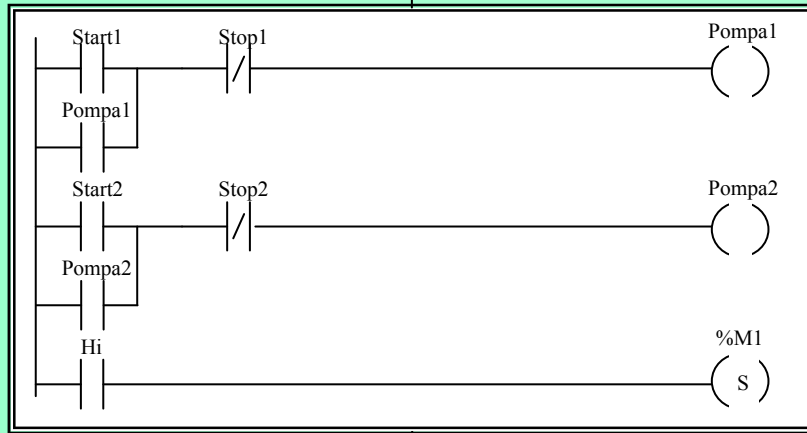
```
LD "odplyw"  
A T1  
R M1.1, 1
```

VAR

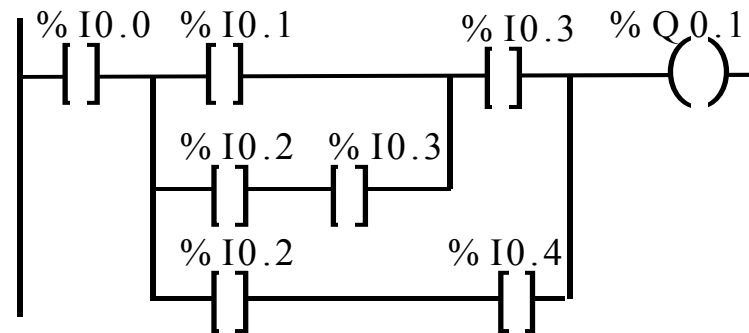
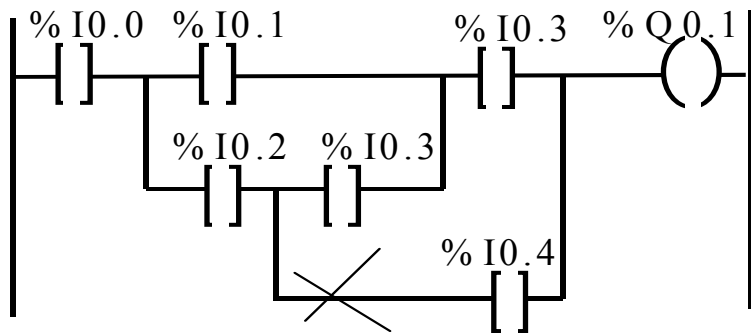
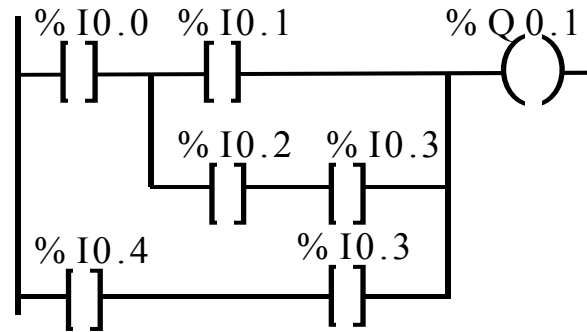
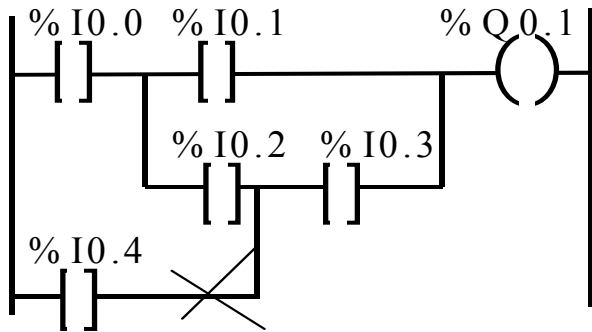
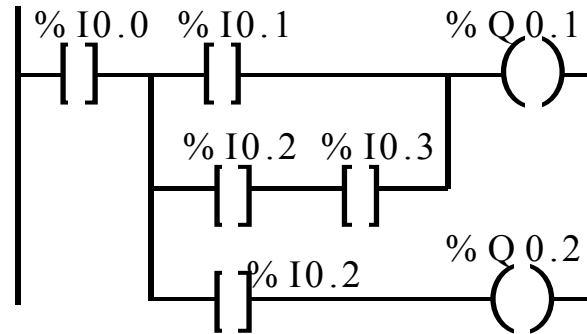
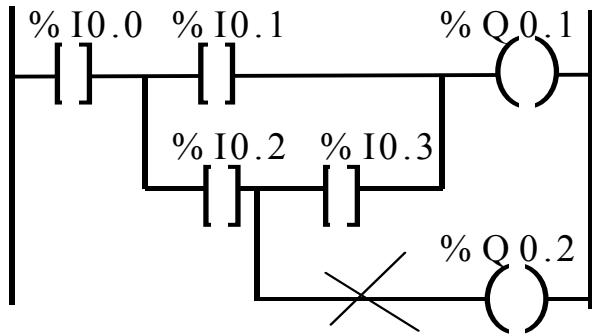
```
T1 : TON;  
C1 : CTU;  
Czas : TIME := t%300ms  
Ustaw1 : SR;  
Ustaw2 : RS;  
Start1 : BOOL At %I1  
Stop1 : BOOL At %I3  
Start2 : BOOL At %I2  
Stop2 : BOOL At %I4  
Pompa1 : BOOL At %Q1  
Pompa2 : BOOL At %Q2  
Mieszadlo : BOOL At %Q3  
Hi : BOOL At %I5  
LO : BOOL At %I6  
Para : BOOL At %Q4  
Odplyw : BOOL At %Q5  
Pompa3 : BOOL At %Q6
```

END_VAR**REPEAT**

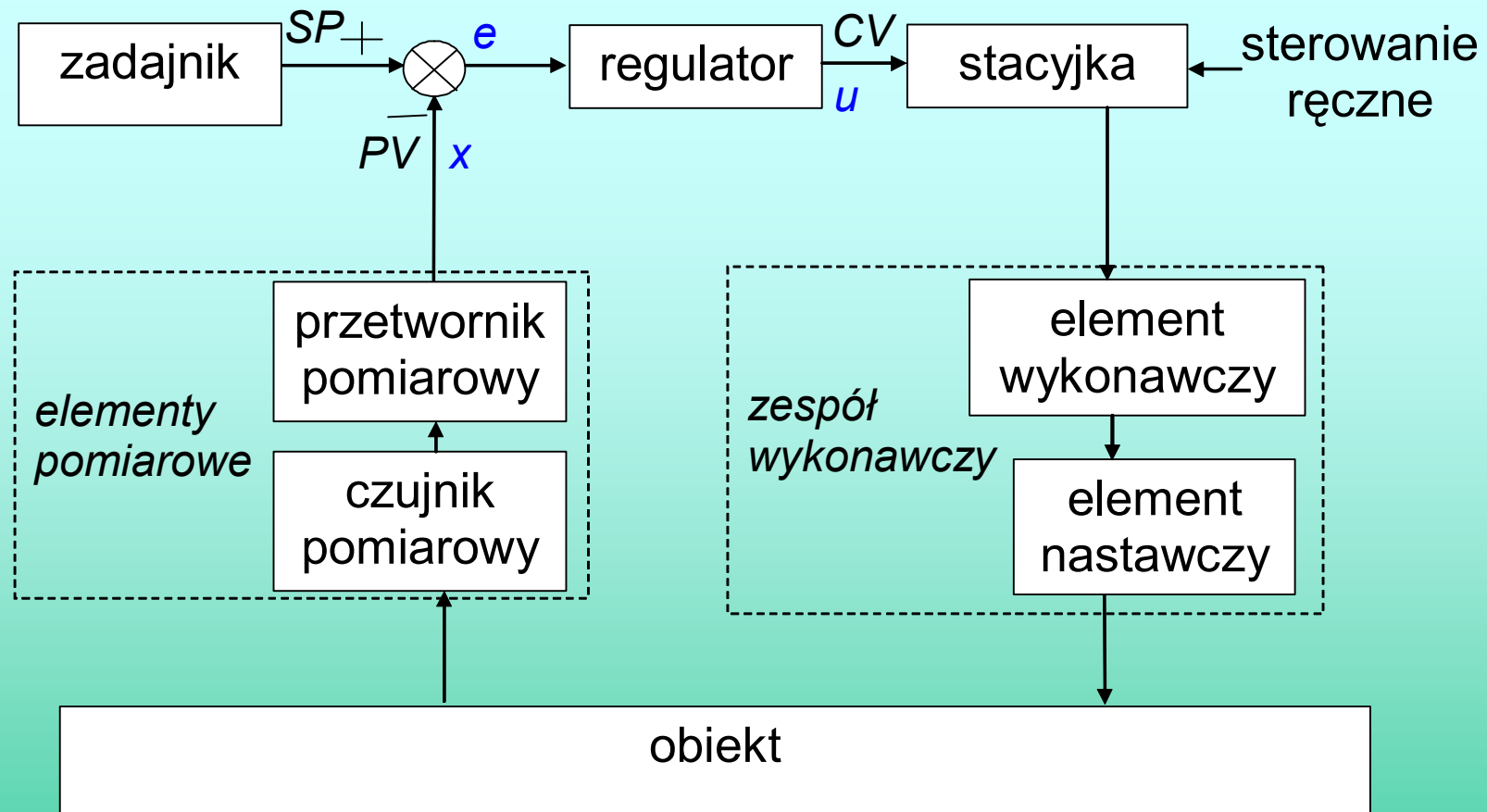
```
Pompa1:=(Start1 OR Pompa1) ANDN Stop1 ANDN Hi;  
Pompa2:=(Start2 OR Pompa2) ANDN Stop2 ANDN Hi;  
Ustaw1(S1:=Hi,R:=False);  
%M1:=Ustaw.Q;  
T1(IN:=%M1,PT:=czas);  
%M2:=T1.Q;  
Para:=%M1 ANDN %M2;  
Mieszadlo:= Para;  
Odplyw:= %M2 ANDN Lo;  
Pompa3:= Odplyw;  
%M4:=Odplyw ANDN %M2;  
C1(CU:=%M4,R:=%M3,PV:=20);  
%M3:=C1.Q;  
%M4:=Odplyw AND %M2;  
Ustaw2(S:=False,R1:=%M4);  
UNTIL (NOT C1.Q);
```


Ograniczenia PLC

Schemat funkcjonalny układu automatycznej regulacji

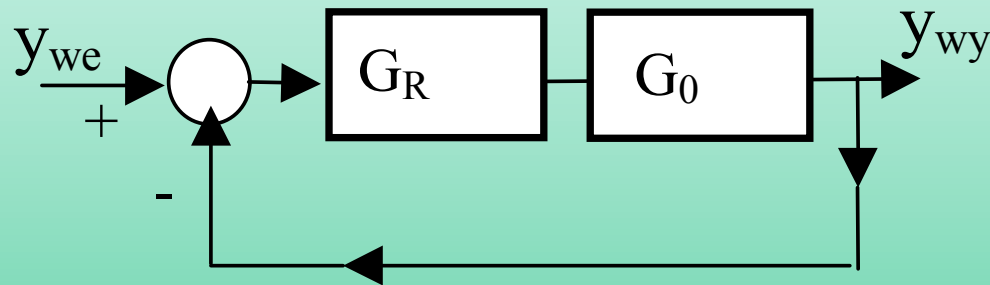
$$u(t) = K_p \left[e(t) + \frac{1}{T_i} \int_0^t e(\tau) d\tau + T_d \frac{de(t)}{dt} \right] + U_0$$

Struktura układu sterowania

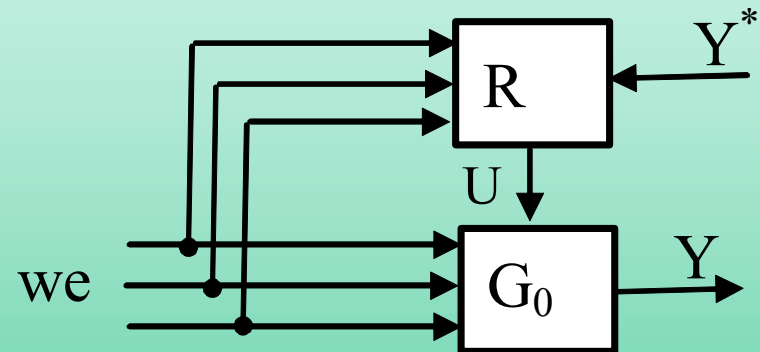
sterowanie

układ zamknięty
(regulacja)

układ otwarty

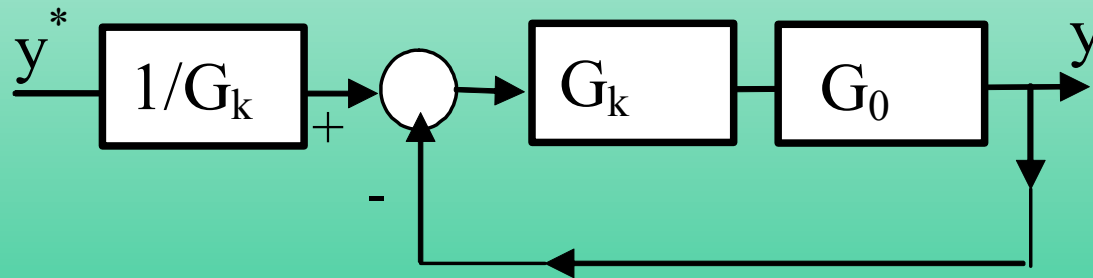
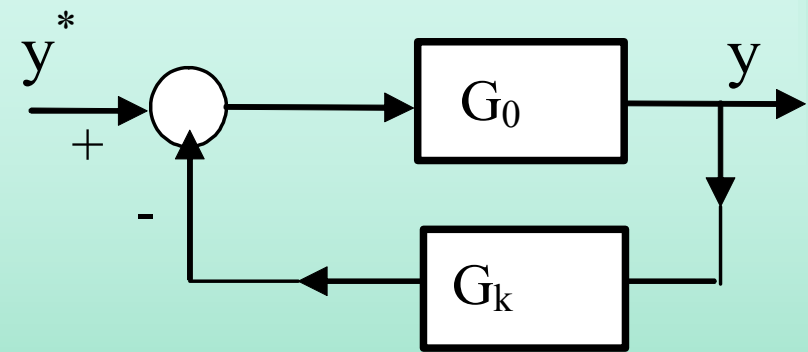
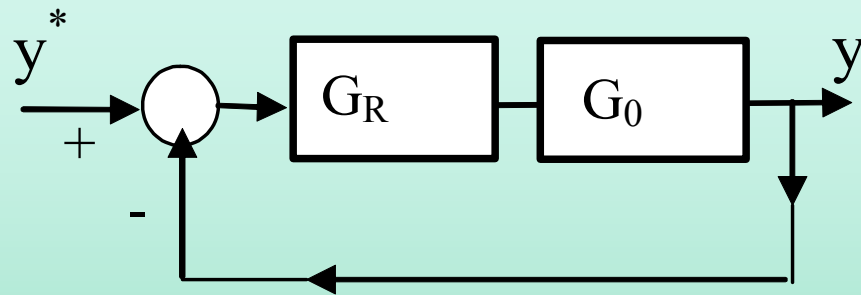

*Feedback
Control*

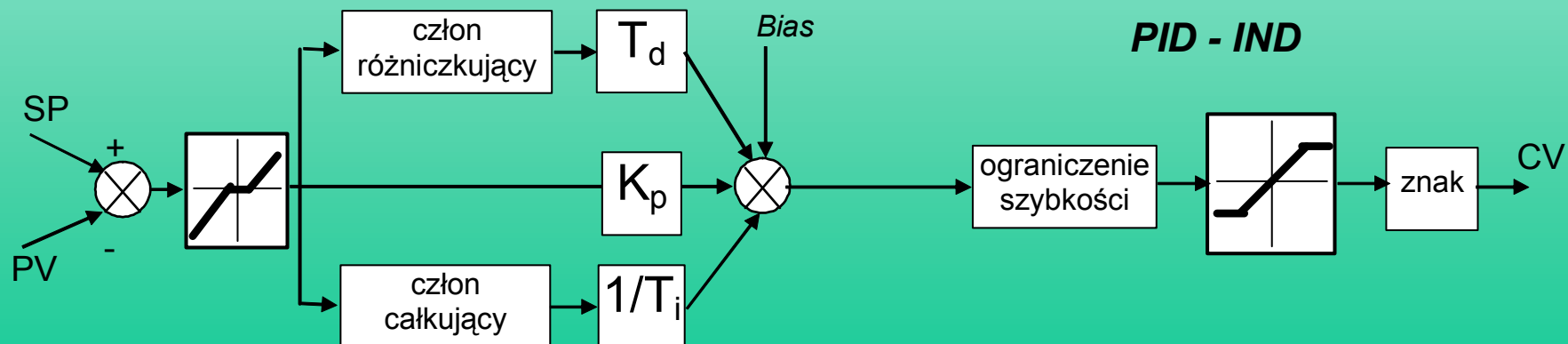
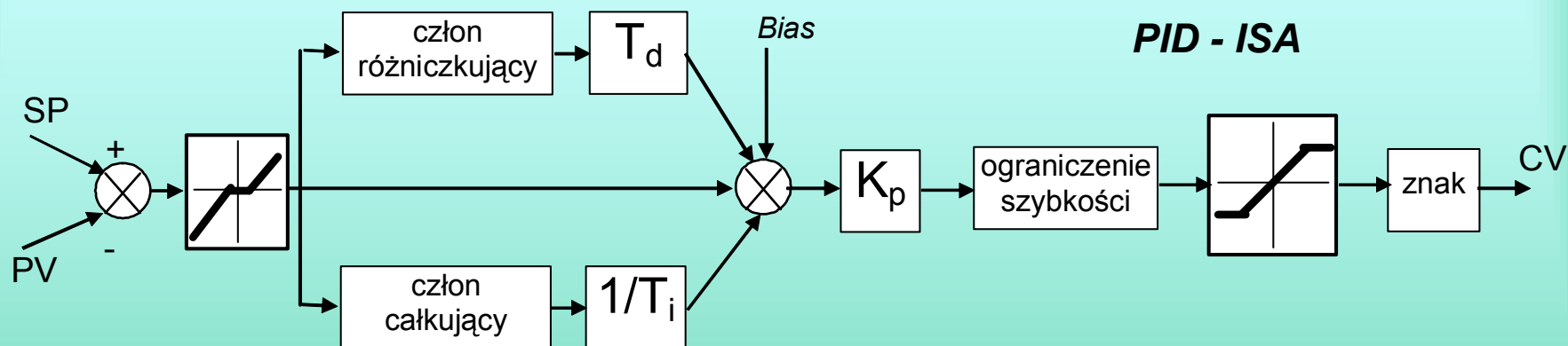
*Feedforward
Control*

Regulacja - korekcja

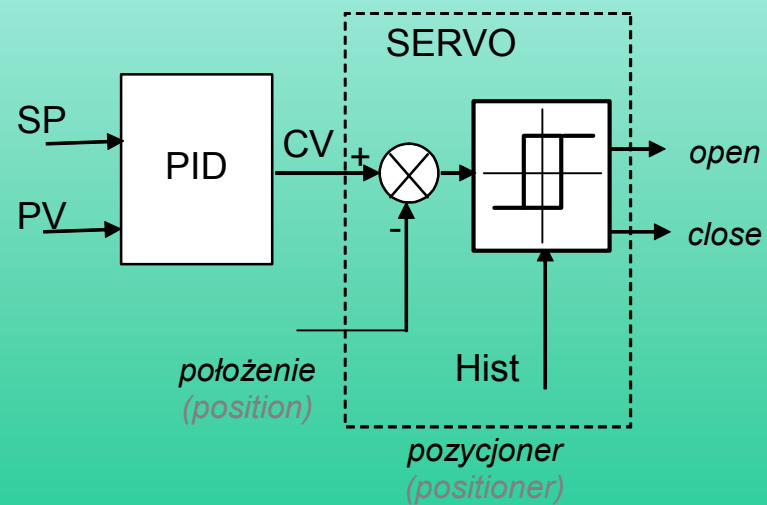
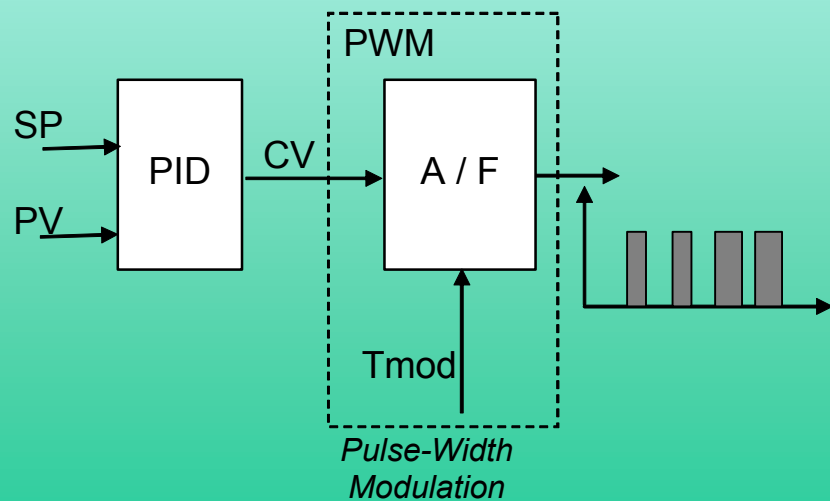
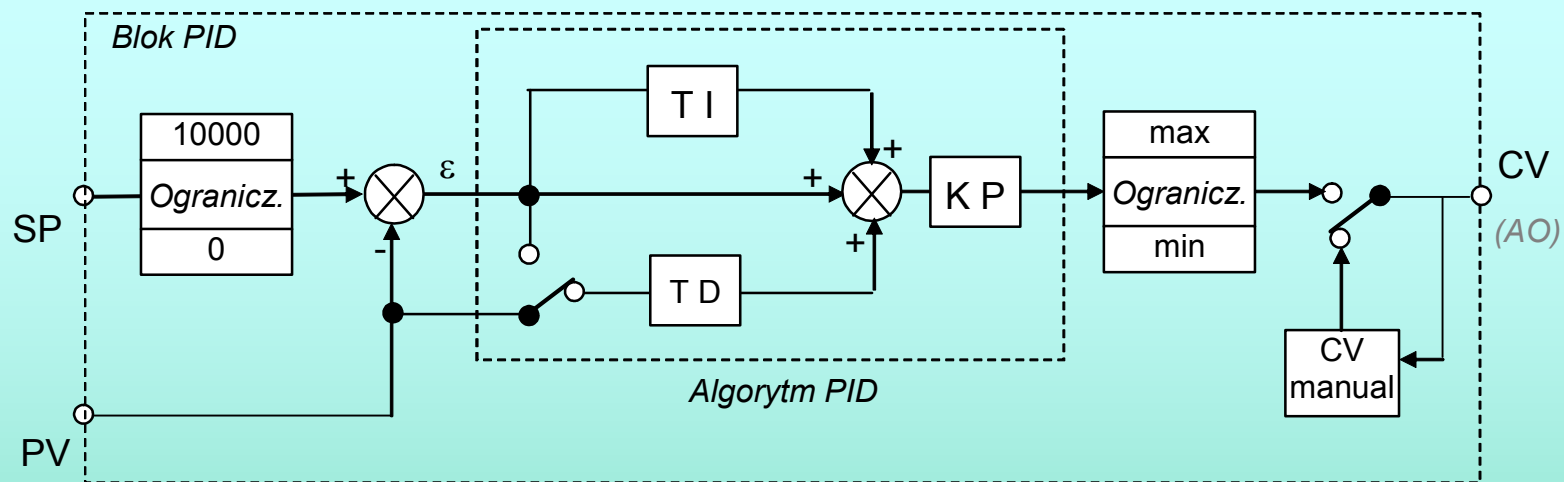

Algorytm PID

$$u(t) = K_p \left[e(t) + \frac{1}{T_i} \int_0^t e(\tau) d\tau + T_d \frac{de(t)}{dt} \right] + U_0$$

PID / PL7 Micro Modicon

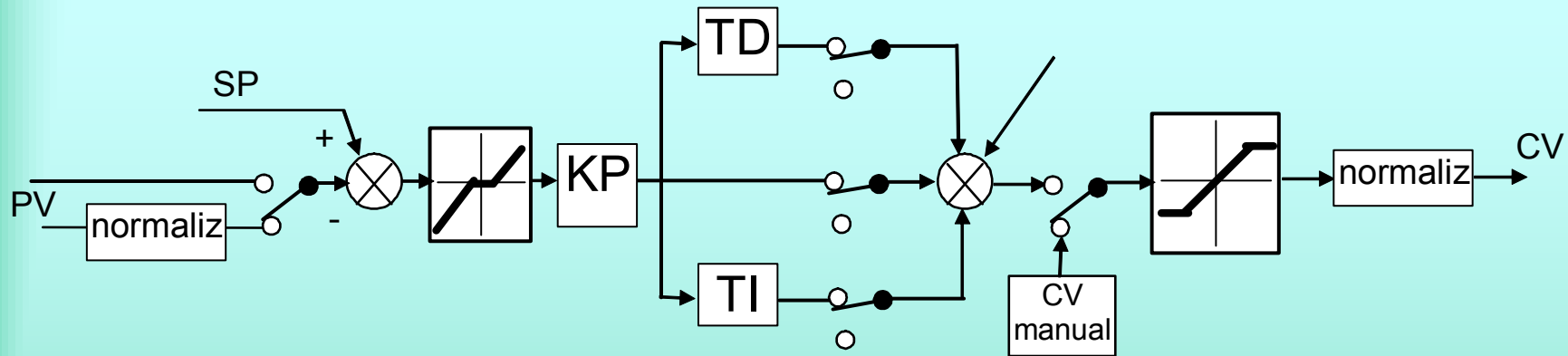

Bloki PID w S7-300, S7-400

(Function blocks PID Control)

FB 41 = CONT_C (continuous control)

FB 42 = CONT_S (step control)

FB 43 = PULSEGEN (pulse generation)

FB 58 = TCONT_CP (out: continue / pulse)

FB 59 = TCONT_S (out: open, close)

Moduły regulatorów

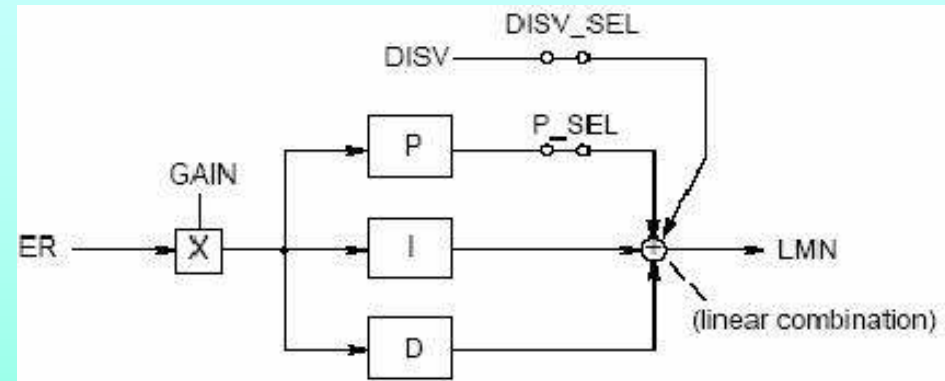
(Controller modules)

S7-300

FM355C: 4 AI, 8 DI, 4 AO

FM355S: 4 AI, 8 DI, 8 DO

4 kanały

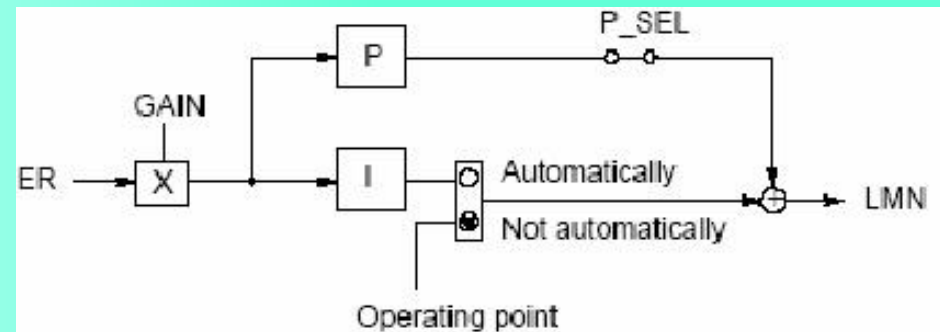
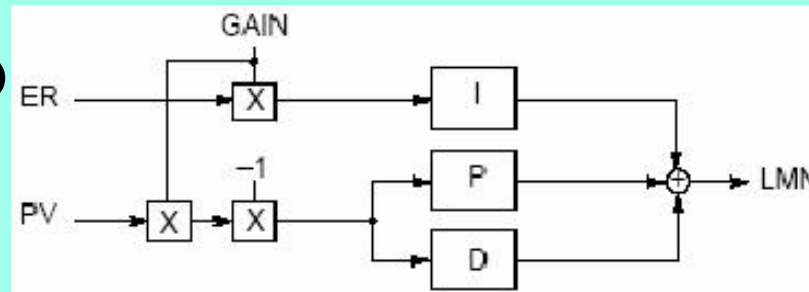

S7-400

FM455C: 16 AI, 16 DI, 16 AO

FM455S: 16 AI, 16 DI, 32 DO

16 kanałów

Konfiguracja regulatorów

- Struktura algorytmu PID
  - Różniczkowanie wartości wyjścia obiektu
- Strefa nieczułości
- Ograniczenie wartości na wyjściu
- Zabezpieczenie przed nasyceniem członu całkującego
- Ograniczenie szybkości wzrostu wartości wyjścia regulatora
- Stacyjka sterowania
- Typ sygnału wyjściowego (analogowy, impulsowy, binarny)
- **Struktury układów regulacji**

$$C = T_o/T:$$

$C < 0.05$ – łatwa ($T_o < T/20$)

$0.05 < C < 0.25$ – dość trudna

$C > 0.25$ – trudna

Regulatory cyfrowe

(digital controllers)

DDC – Direct Digital Control

- ❑ Honeywell - BC TDC 2000 - 1975
  - 8x PID, 10-modułowa kasetta
- ❑ regulatory kasetowe
  - Foxboro, Siemens, Fisher Controls, Moore, Bailey
  - Siemens TELEPERM M
- ❑ regulatory aparatowe (tablicowe)
  - P-200 Micon - 1978
- ❑ samonastrajanie i adaptacja (autotuning & adaptation)
  - Leeds-Northrup – 1981 (ciągła/okresowa korekcja nastaw)
  - Siemens TELEPERM M
  - Siemens SIPART - 1989

Regulatory wielofunkcyjne

W Polsce:

- SIEMENS

SIPART - DR 20, DR 22, DR 24

- Zakład Produkcji Doświadczalnej Automatyki

PSW - RF-537, PSW-81-02, PSW-84-11,
PSW-166-02, PSW-166-11

- CONTROLMATICA ZAP-PNEFAL

EFTRONIC - X (U486), V (U487), XP (U488),
SO (U497), XF (U496)

- LABOR-ASTER

As - 520, 610

- LAB-EL Elektronika Laboratoryjna

LB - 600

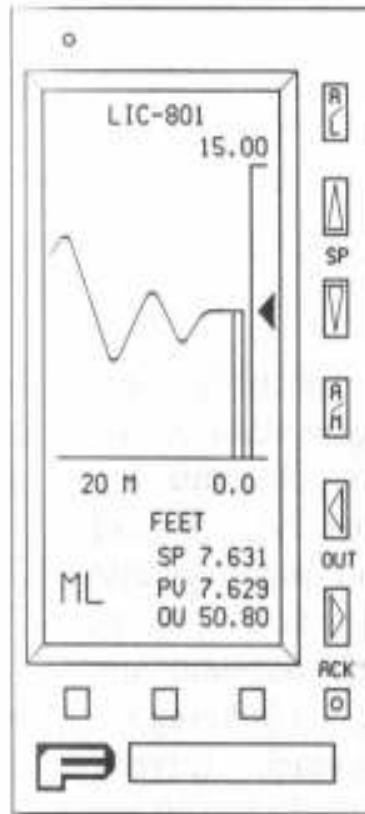
Na świecie:

- Bailey
- Foxboro.
- Micen
- Moore
- Kent-Taylor
- Toshiba
- Turnbull
- Simens
- Smar
- Yamatake-Honywell
- Yokogawa

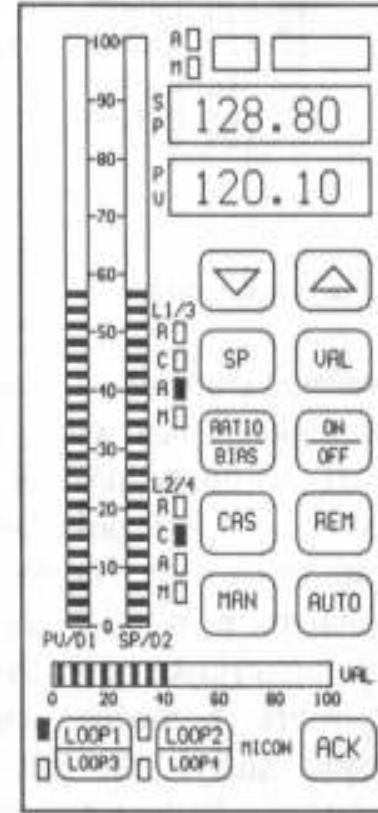
Panel regulatora wielofunkcyjnego

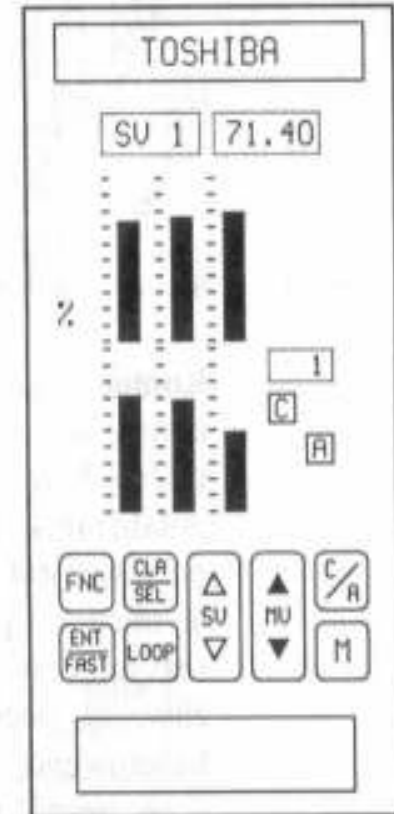
DR24 Sipart
Siemens

MC5000
Fisher Porter

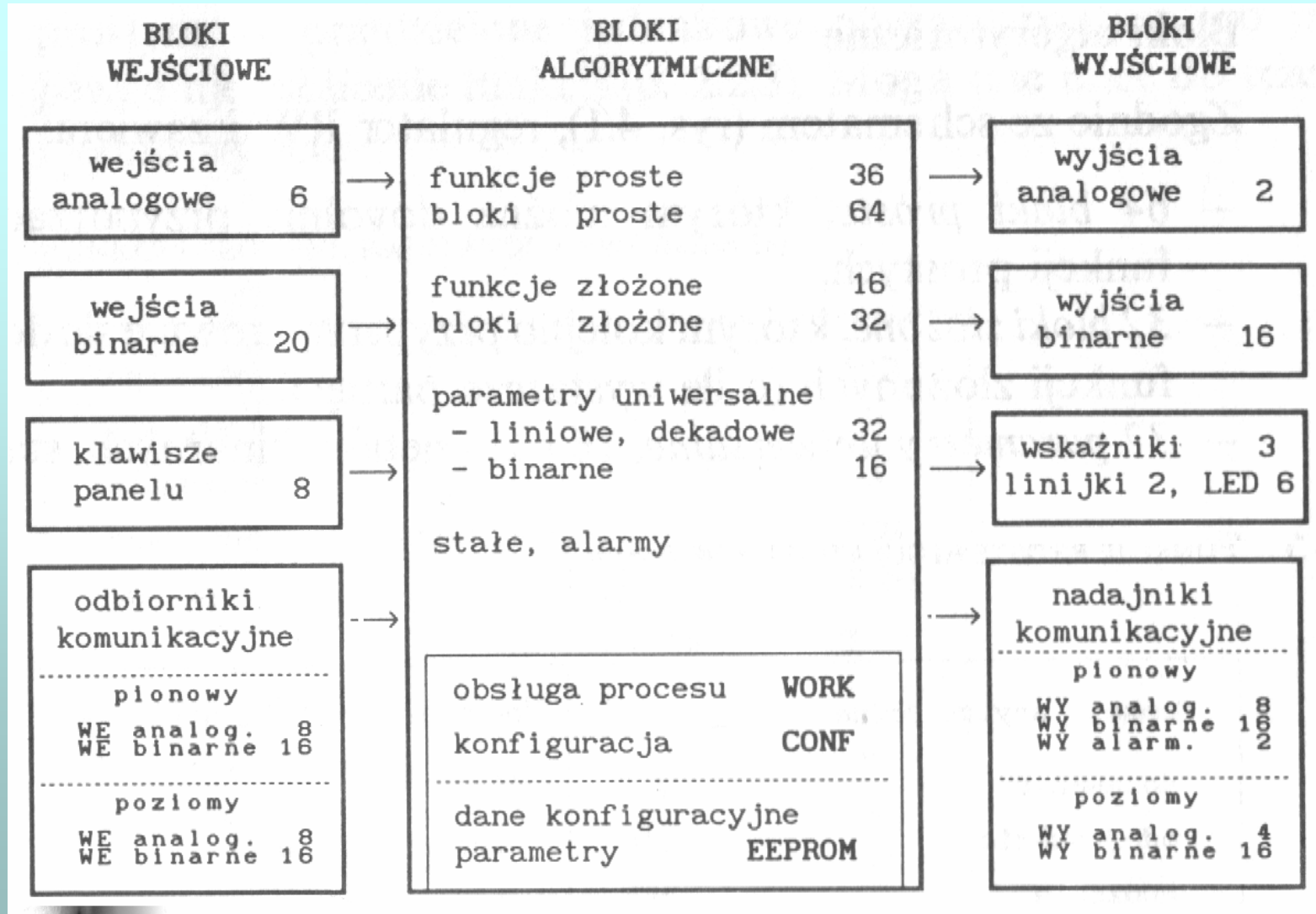

S-32
Micon

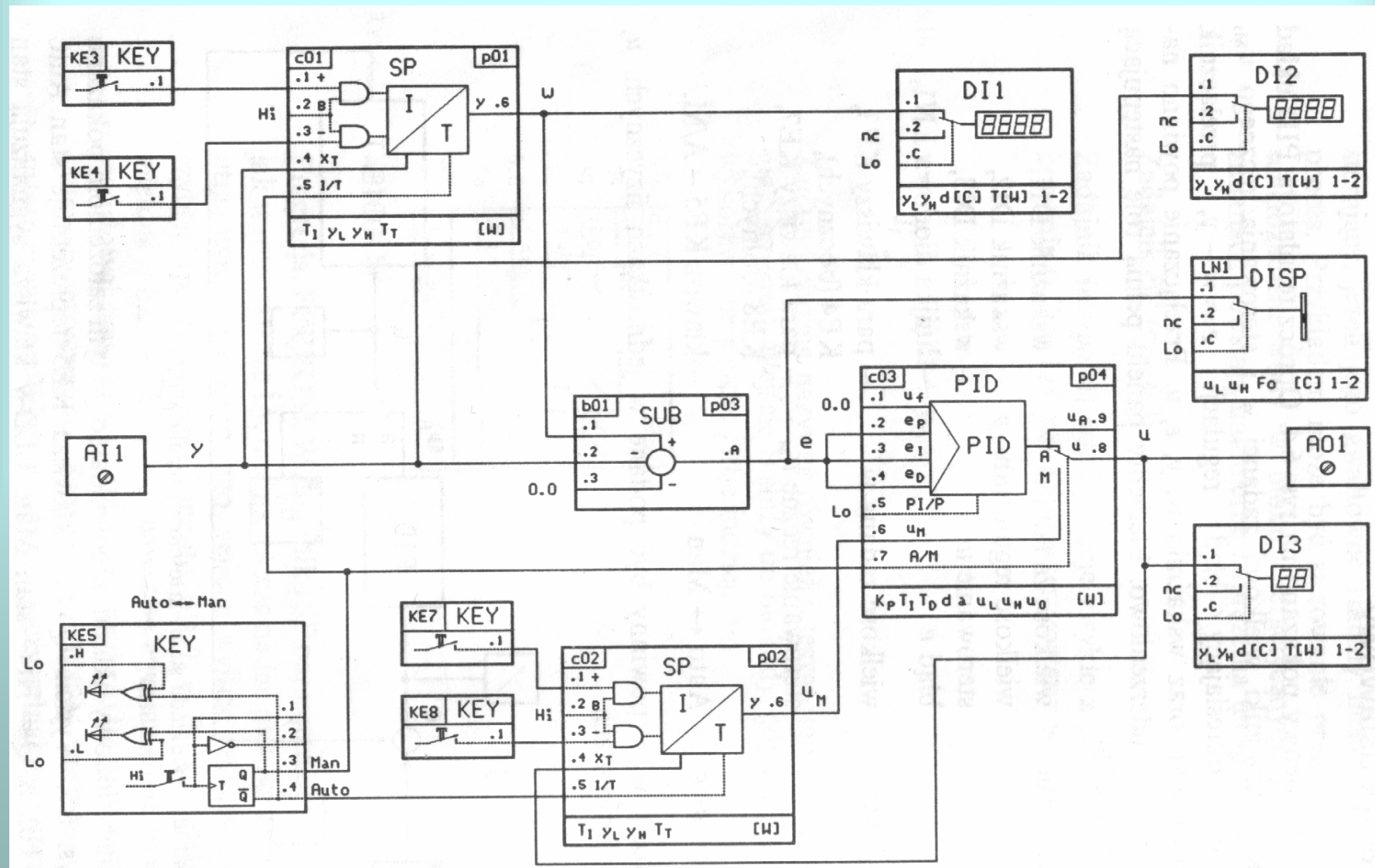
EC300
Toshiba

Schemat funkcjonalny regulatora wielofunkcyjnego

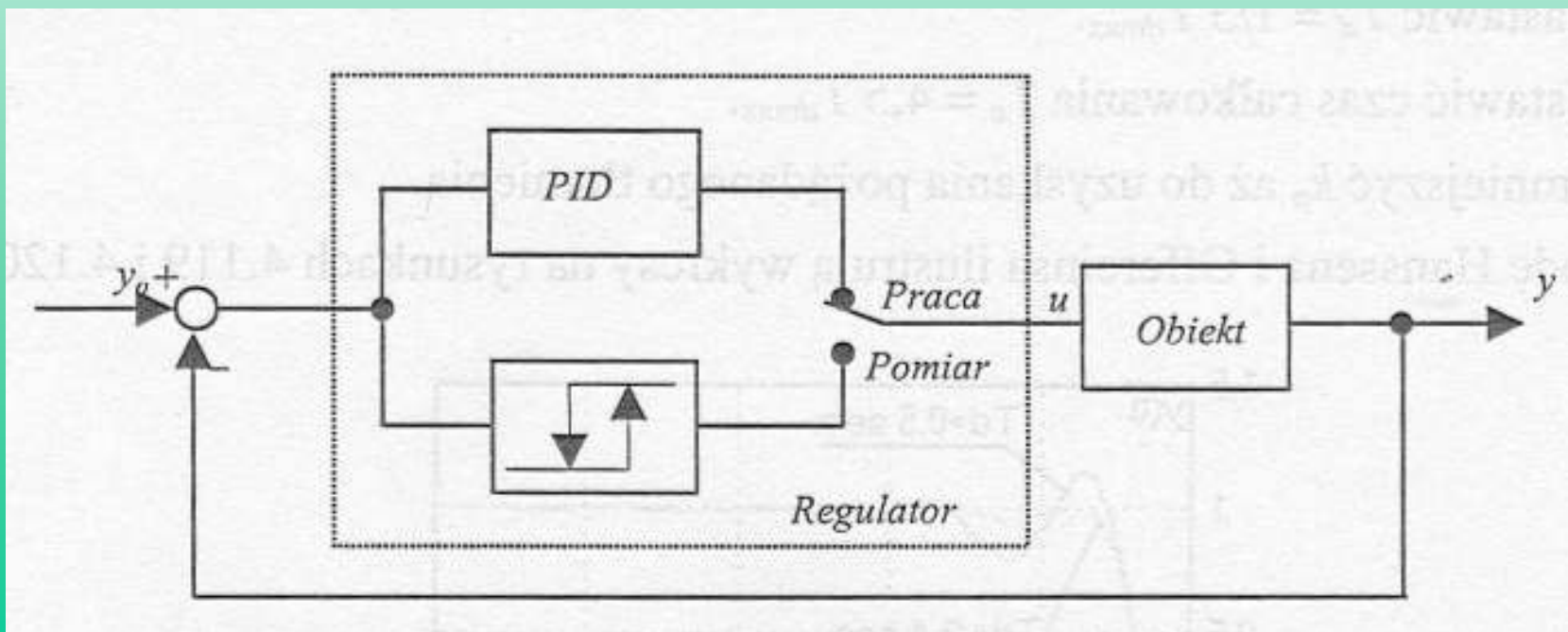

Przykład konfiguracji regulatora wielofunkcyjnego

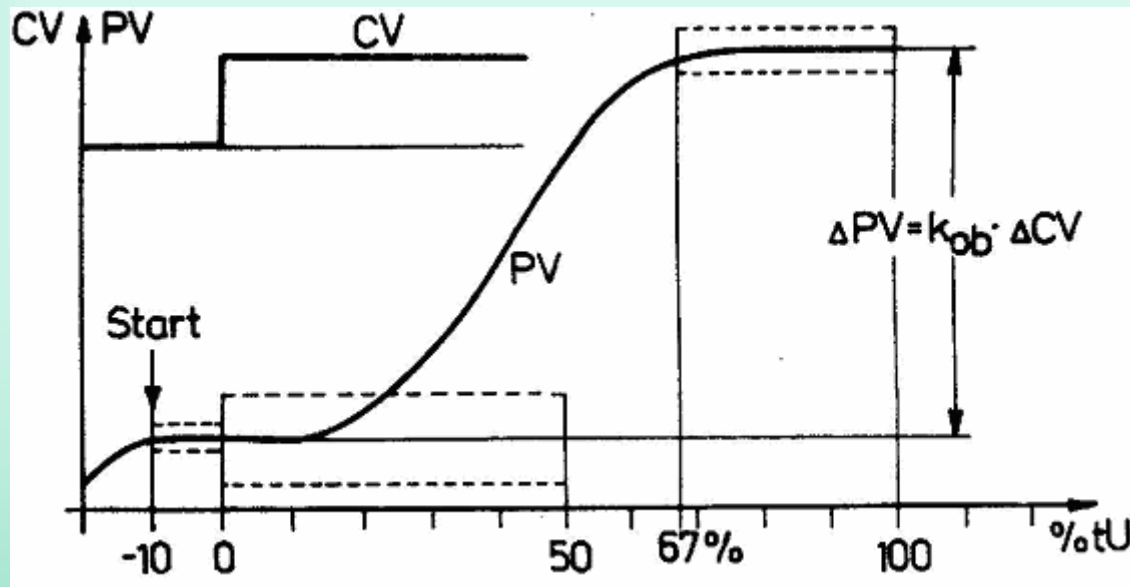

Samonastrajanie (autotuning)

- 1 metoda Zieglera – Nicholosa (odpowiedzi skokowej)
  - identyfikacja modelu (przy otwartej pętli)
  - nastawy wg tabel dla różnych klas obiektów
- 2 metoda Zieglera – Nicholosa (metoda cyklu granicznego)
  - nastaw działanie proporcjonalne
  - zwiększaj wzmacnienie i odczytaj okres oscylacji
  - nastawy wg wzorów dla różnych regulatorów (modyfikacje Pessena, Opelta, Hanssena)

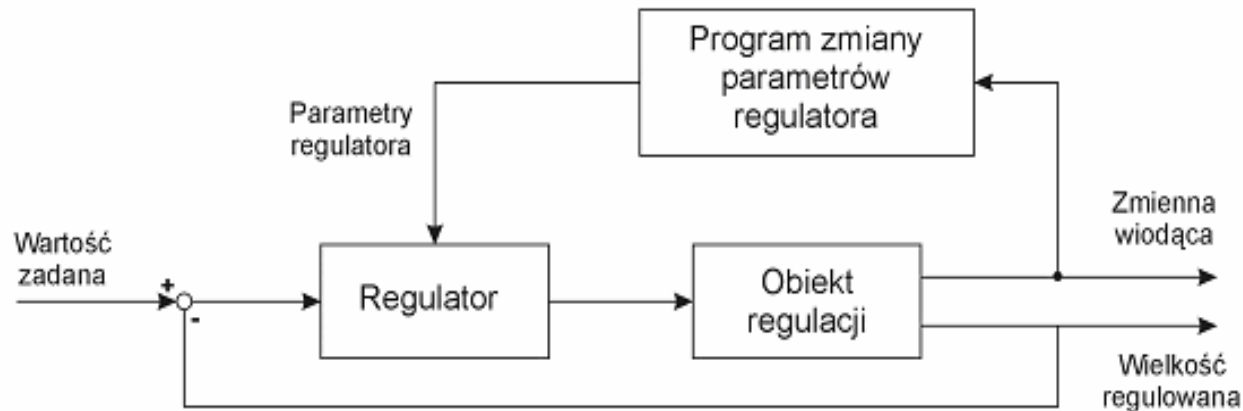
SIPART - autotuning

- I. Sprawdzenie stałości PV przez okres $0,1 t_u$
- II. Wmuszenie skokowe CV i zapis odpowiedzi skokowej
- III. Zbadanie warunków wiarygodności eksperymentu
- IV. Obliczenie parametrów modelu obiektu (model Strejca):
$$G(s) = k / (Ts + 1)^n \quad \text{dla } 1 \leq n \leq 8$$
- V. Wylczenie nastaw i sugestia algorytmu (PI lub PID)
- VI. Wybór algorytmu i akceptacja nastaw przez operatora

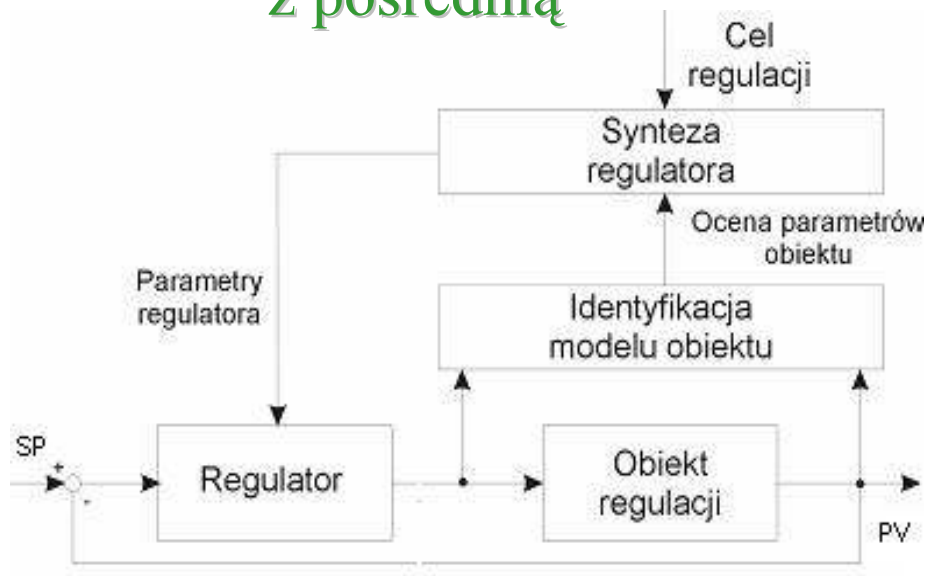
Adaptacja

Układ z programowanymi zmianami parametrów regulatora

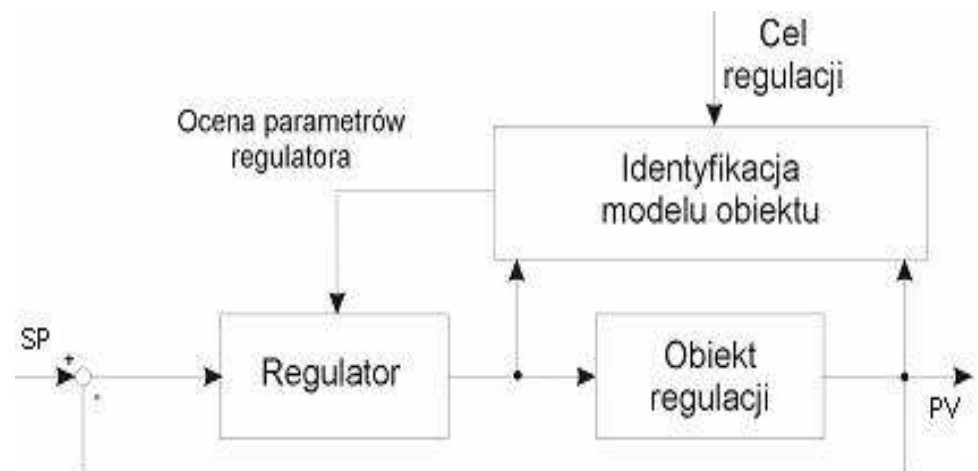

Układy z identyfikacją modelu

z pośrednią

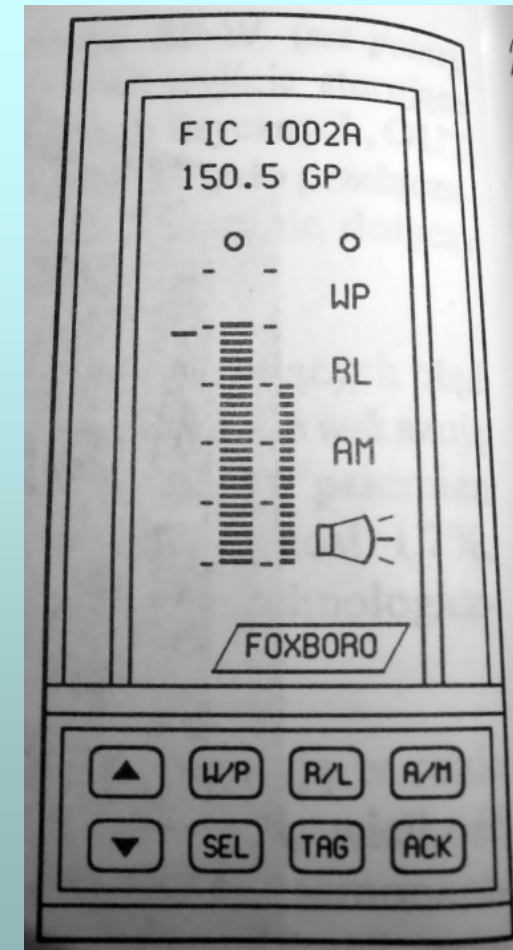

z bezpośrednią

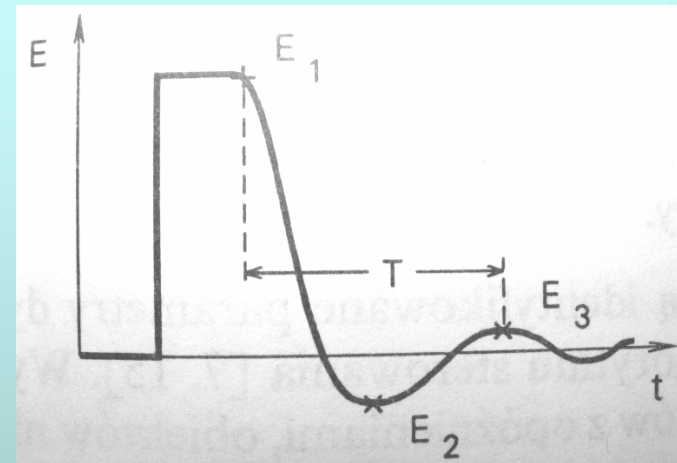
Algorytm adaptacyjny EXACT *(zastosowany w regulatorze 761 Micro FOXBORO)*

1. Oczekiwanie na istotne zakłócenie tzn. o amplitudzie większej niż trzykrotny poziom szumów – start algorytmu EXACT;
2. Rejestracja odpowiedzi procesu na zakłócenie;
3. Obliczenie wartości nastaw regulatora PID;
4. Wprowadzenie obliczonych nastaw do regulatora – stop algorytmu EXACT;
5. Regulacja obiektu z nowymi nastawami, powrót do pkt. 1.

Opis algorytmu EXACT

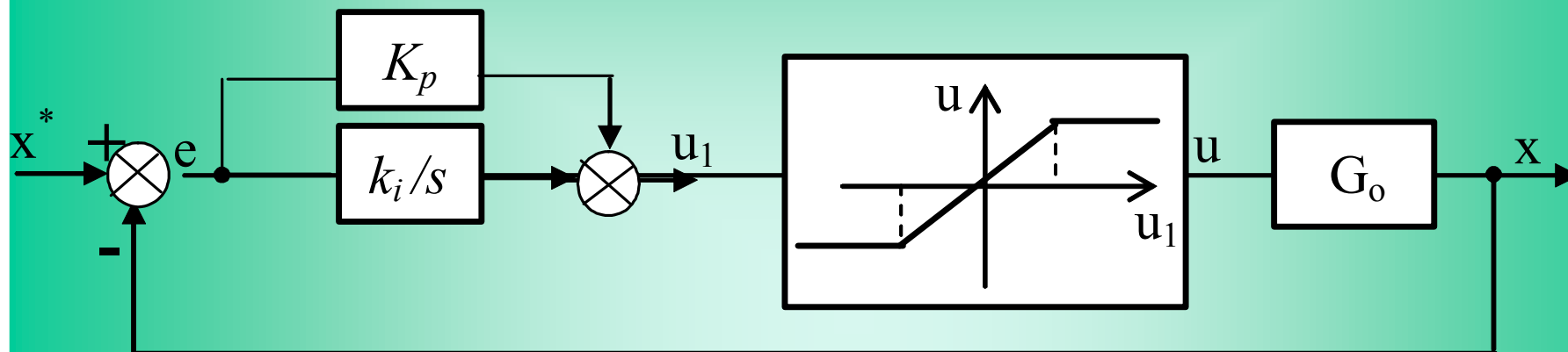
- odchyłka regulacji trzykrotnie większa od szumów - algorytm „budzi się”
- Rejestruje trzy kolejne amplitudy E_1 , E_2 , E_3 oraz okres T .
- Wyznacza przeregulowanie $o = E_1/E_2$ oraz tłumienie $d = (E_2 + E_3)/(E_1 + E_2)$
- Porównuje o , d z zadanymi wartościami o^* , d^*
- W razie konieczności koryguje nastawy

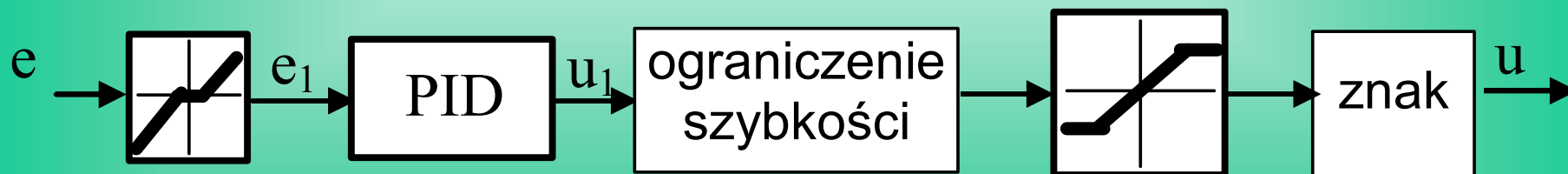
Zakłócenie

Regulator ciągły + elementy nieliniowe

Ograniczenie elementu wykonawczego

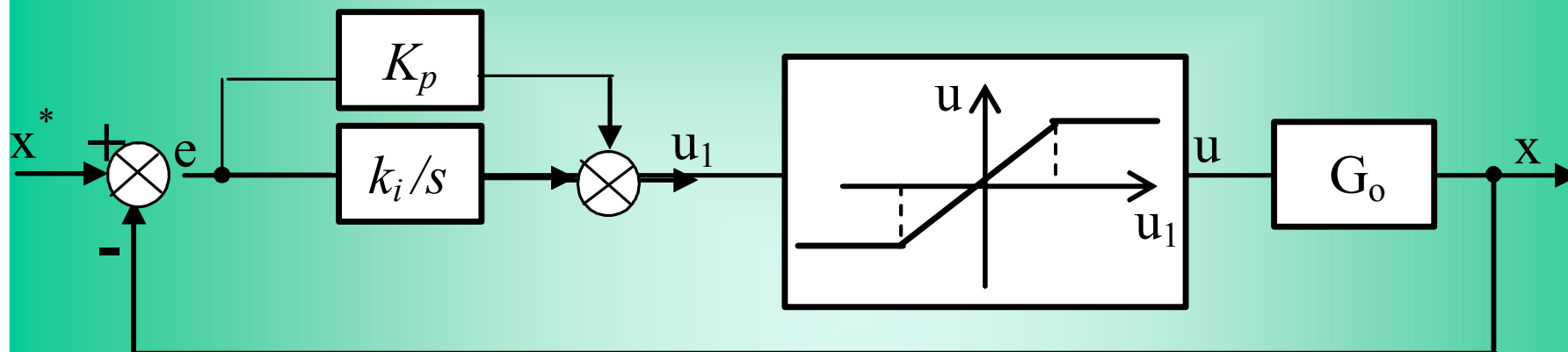

Strefa martwa

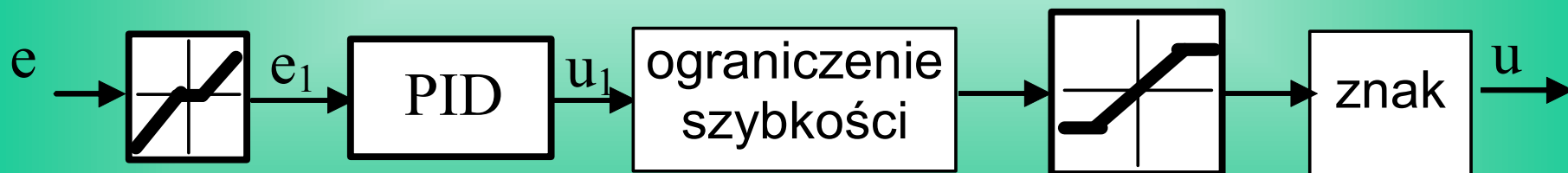

Regulator ciągły + elementy nieliniowe

Ograniczenie elementu wykonawczego

Strefa martwa

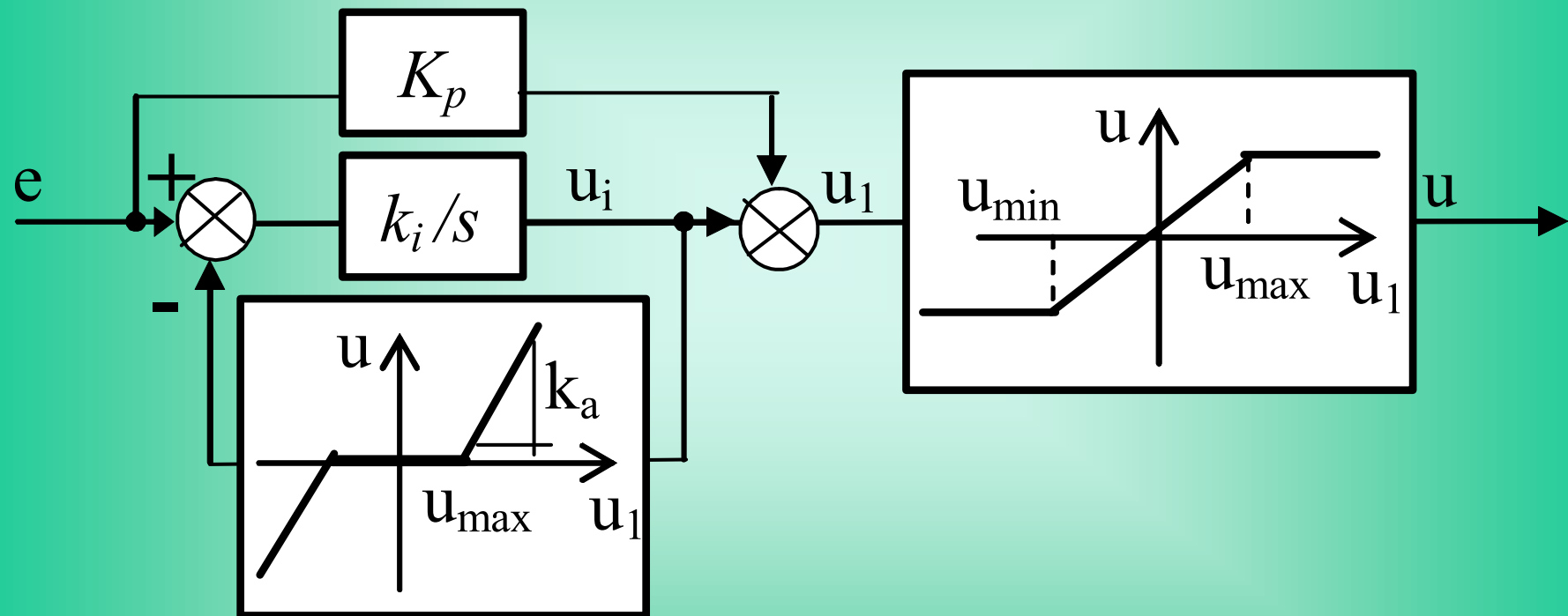

Regulator ciągły + elementy nieliniowe

Ograniczenie całkowania

integrator antiwindup circuit

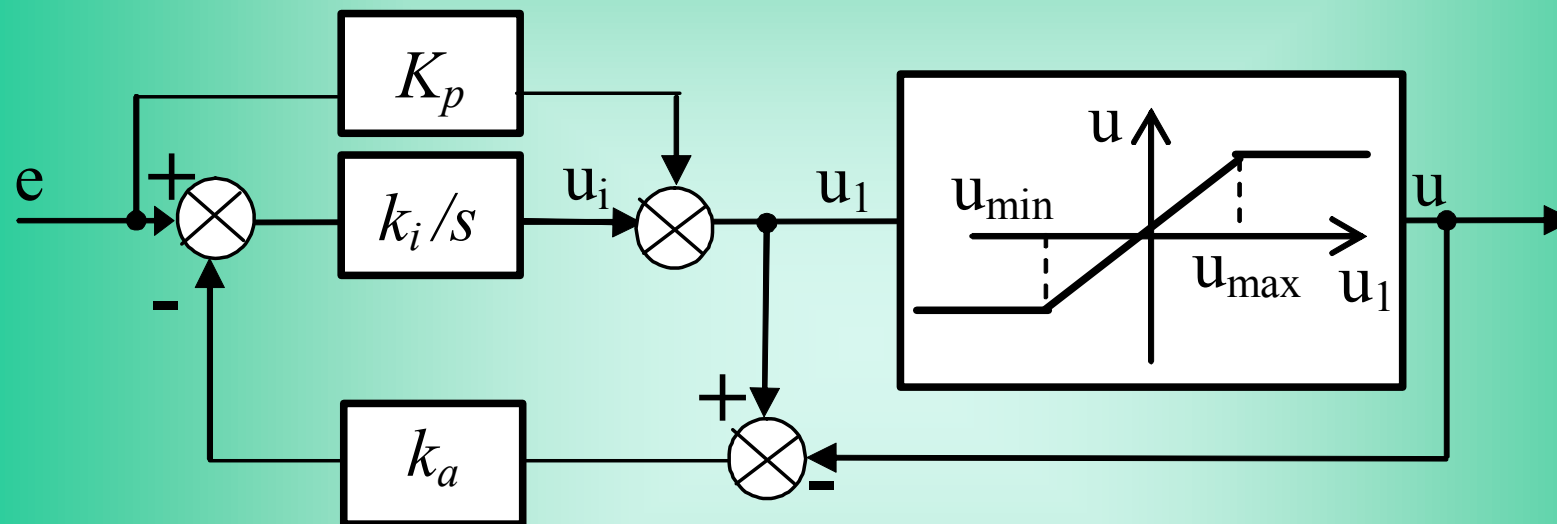

układ z dodatkową nieliniowością

Regulator ciągły + elementy nieliniowe

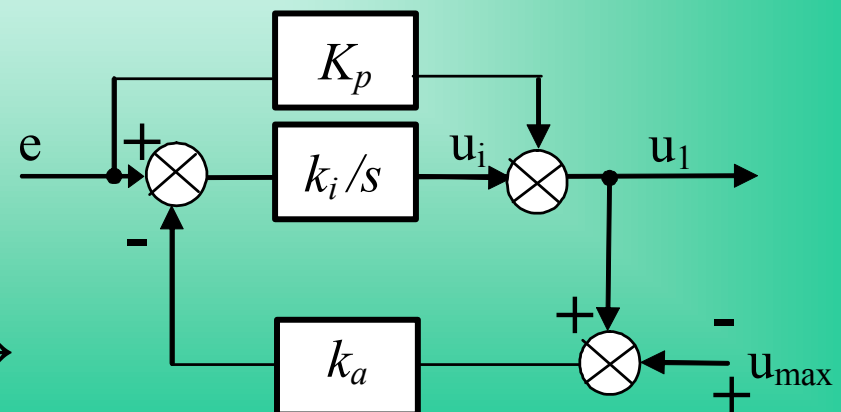
Ograniczenie całkowania

integrator antiwindup circuit

układ z wykorzystaniem istniejącego nasycenia

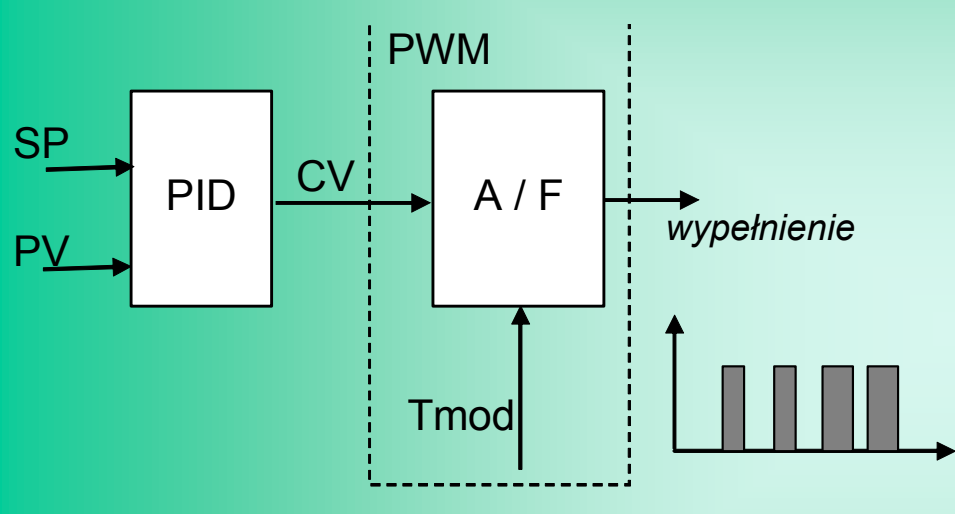
w czasie nasycenia →

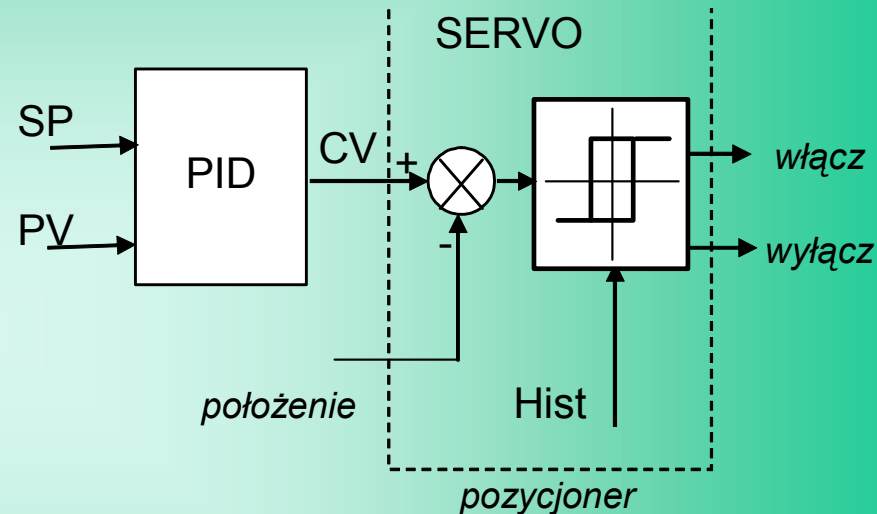
Regulator ciągły + elementy nieliniowe

Regulator ciągły z wyjściem dyskretnym

wyjście dwustanowe

wypełnienie

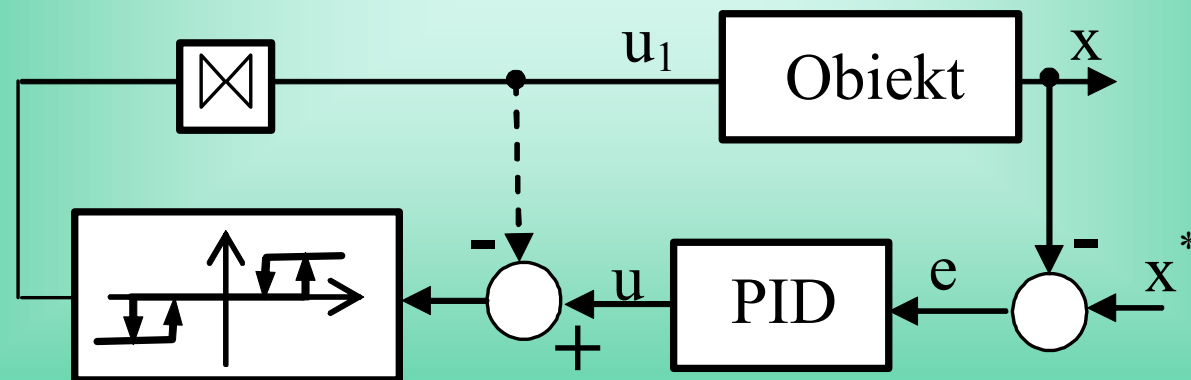
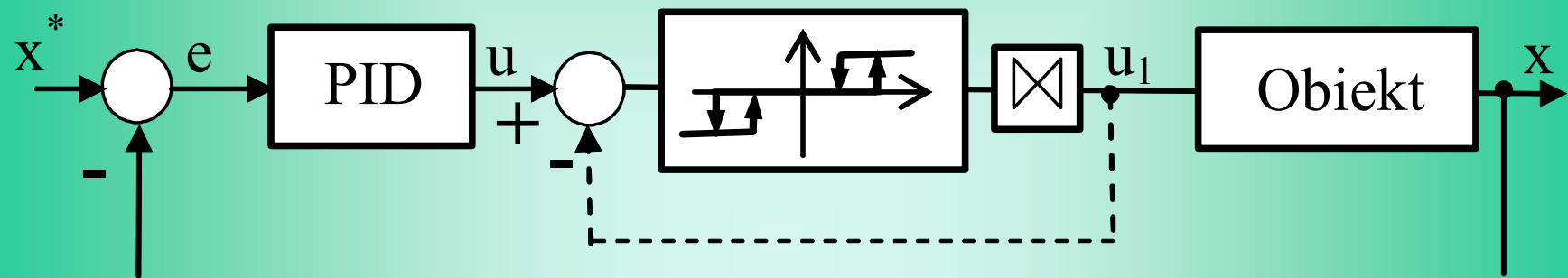

włącz/wyłącz

Regulator ciągły + elementy nieliniowe

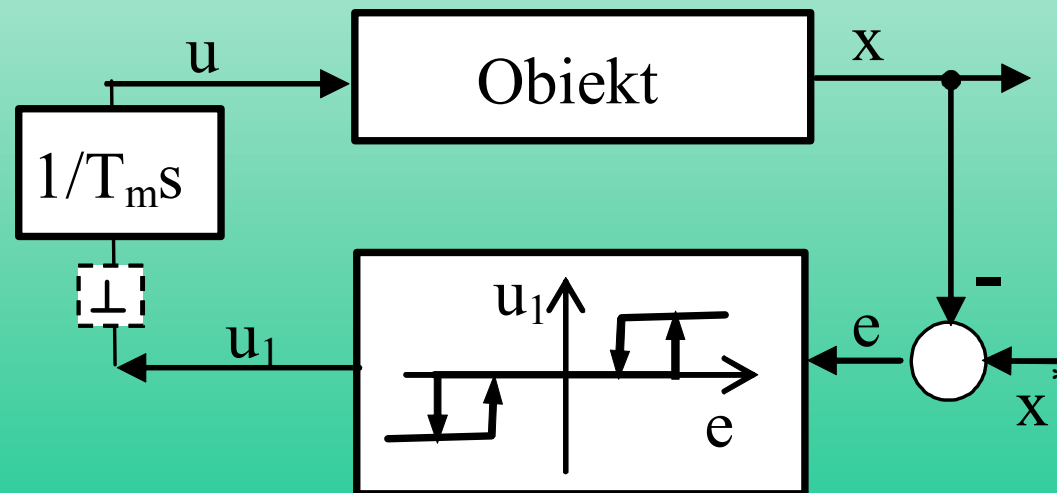
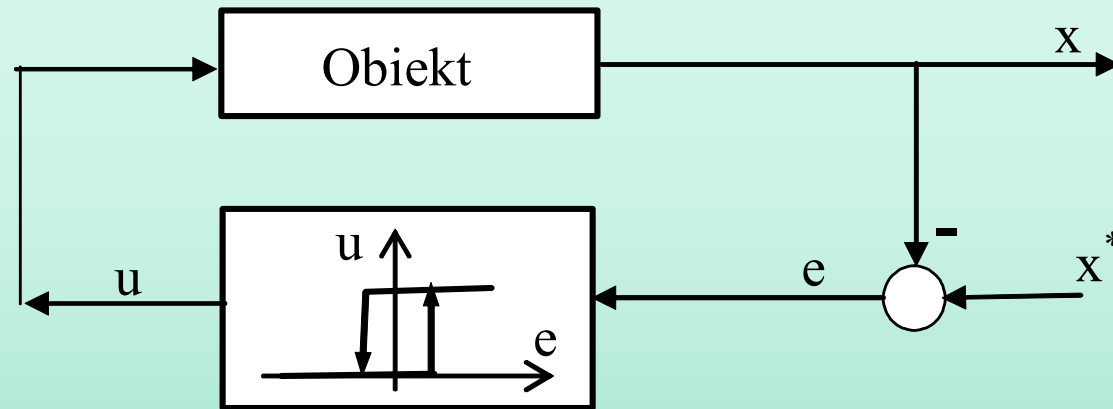
Regulator ciągły z wyjściem dyskretnym

wyjście trójstanowe

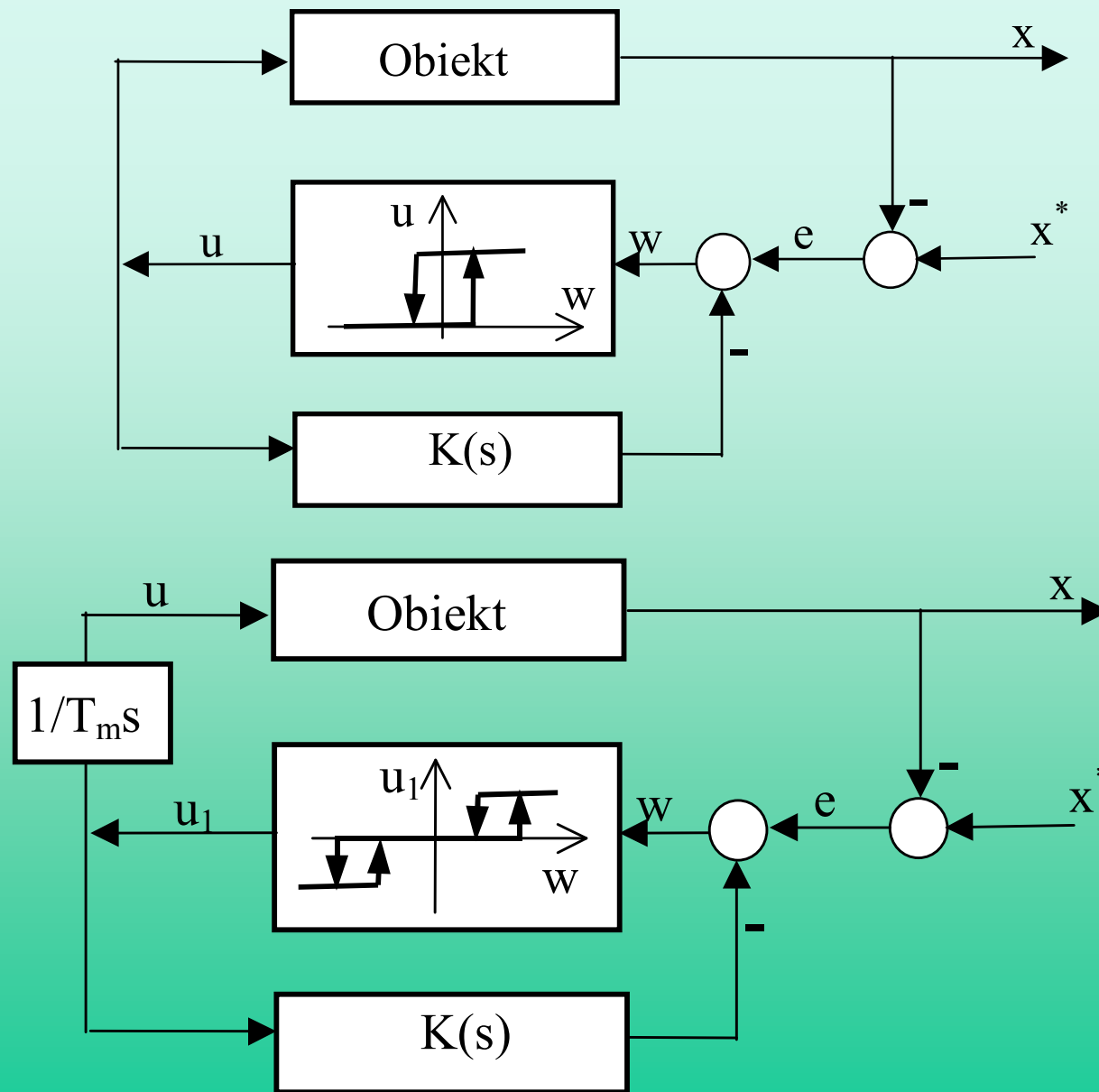

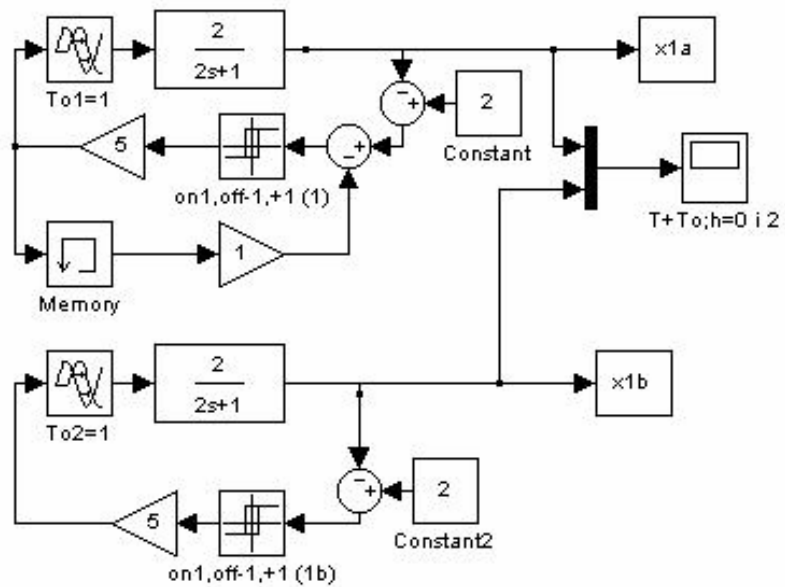
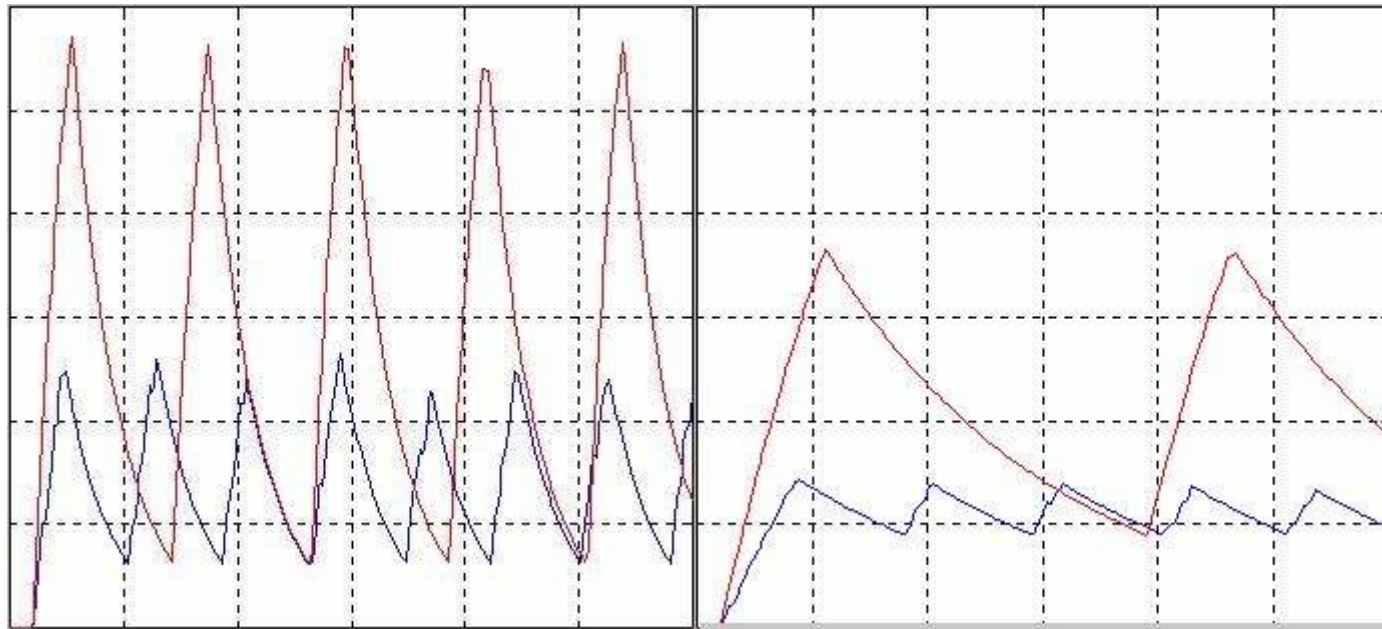
pozycjoner trójstanowy (zamykanie-stop-otwieranie)

Regulatory przekąźnikowe

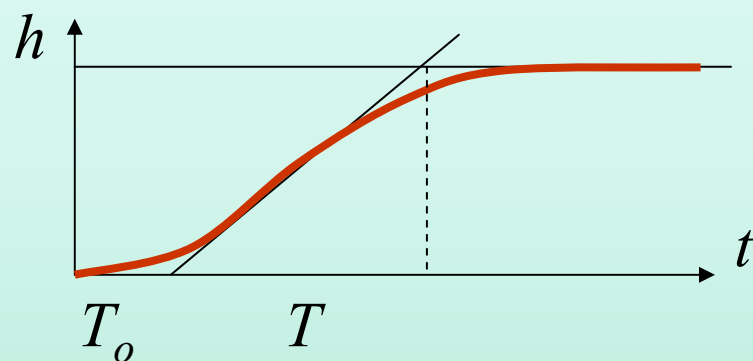

Regulatory przekąźnikowe + korekcja

Wybór typu regulatora - zalecenia

$$k_r = T_o / T$$

k_r		Regulacja	Typ regulatora
$k_r < \frac{1}{20}$	$T > 20T_o$	łatwa	regulator dwupołożeniowy jeśli tylko obiekt „mocno” uśrednia
$\frac{1}{20} < k_r < \frac{1}{4}$		dość trudna	regulator PI lub PID
$k_r > \frac{1}{4}$	$T < 4T_o$	trudna	

Stacje

rozproszonego systemu automatyki

❖ stacje procesowe

- pomiary, sterowanie, zabezpieczenia

❖ stacje operatorskie

- wizualizacja

❖ stacja inżynierska

- konfiguracja/programowanie

❖ stacje robocze

- baza danych, archiwacja, raporty

Stacje procesowe w systemie

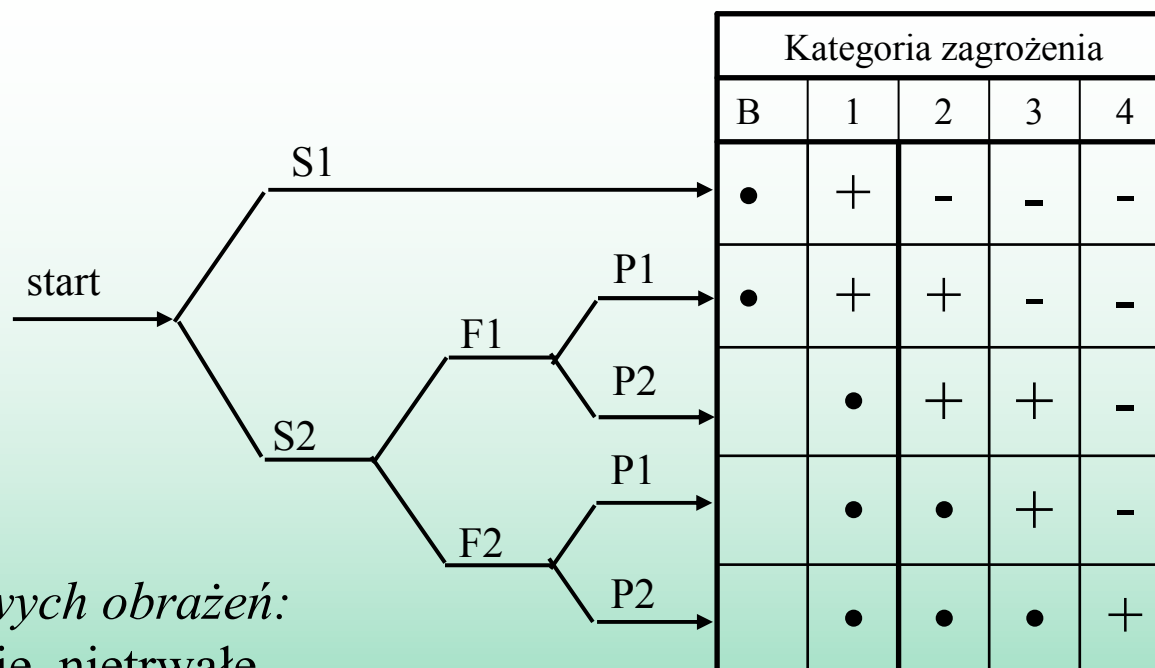
➤ Komunikacja:

- bezpośrednio
- wspólne obszary pamięci
- sieci
- oddalone I/O

➤ Bezpieczeństwo:

- Redundancja
  - kanałów, modułów, łączy komunikacyjnych, sterowników
- Analiza ryzyka

Graf zaszeregowania zagrożeń i analizy ryzyka

stopień możliwych obrazów:

S1 – lekkie, nietrwałe

S2 – ciężkie

częstość / czas trwania ekspozycji:

F1 – rzadko / krótki czas

F2 – często / długi czas

możliwość uniknięcia zagrożenia:

P1 – możliwe pod pewnymi warunkami

P2 – prawie niemożliwe

+ kategoria zalecana

• kategoria dopuszczalna
(z dodatkowymi zabezpieczeniami)

- przewymiarowane zabezpieczenia